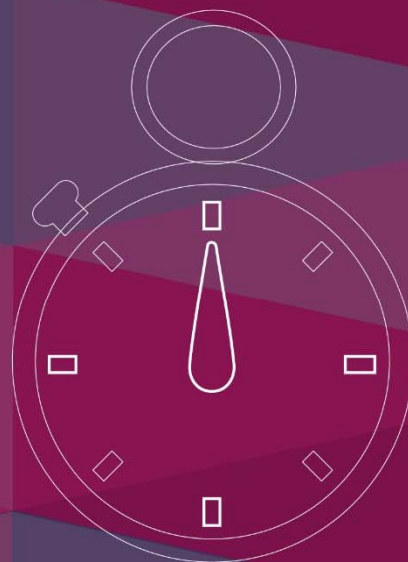

Preporučeni
broj nastavnih sati
godišnje
u redovitu obvezatnom obrazovanju
u Europi
godine 2018./2019.

Eurydice – Činjenice i brojke

Preporučen

broj nastavnih sati

godišnje

**u redovitu obvezatnom
obrazovanju**

u Europi

godine 2018./2019.

Eurydice – Činjenice i brojke

*Obrazovanje i
osposobljavanje*

Ovaj je dokument objavila Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu (EACEA, Analiza obrazovnih politika i politika za mlade).

Budete li citirali ovu publikaciju, molimo Vas, navedite sljedeće podatke:

Europska komisija / EACEA / Eurydice, 2019. *Preporučeni broj nastavnih sati godišnje u redovitu obvezatnom obrazovanju u Europi godine 2018./2019.* Eurydice – Činjenice i brojke. Luxembourg – Ured za publikacije Europske unije.

ISBN 978-92-9484-227-5

ISSN 2443-5473

doi:10.2797/412047

EC-AO-19-001-HR-N

Tekst je dovršen u svibnju 2019. godine.

© Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu, 2019. g.

Reproduciranje je dopušteno pod uvjetom da se navede izvor.

Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu
Analiza obrazovnih politika i politika za mlade
Avenue du Bourget 1 (J-70 – Odjel A7)
BE-1049 Bruxelles
Tel. +32 2 295 72 66
e-pošta: eacea-eurydice@ec.europa.eu
Mrežna stranica: <http://ec.europa.eu/eurydice>

Napomena: Nacionalni podaci o državama i pojmovnik čine dio ovog pregleda. Dostupni su na engleskom jeziku na mrežnoj stranici EU Bookshop – <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/05bfb0bc-8e4f-11e9-9369-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>

SADRŽAJ

UVOD	5
I. DIO – USPOREDNA ANALIZA	9
Popis slika	9
1. Minimalan je broj nastavnih sati obvezatnog obrazovanja povezan s brojem godina na koji se odnosi	10
2. Obvezatno opće srednjoškolsko obrazovanje uglavnom obuhvaća više nastavnih sati godišnje	12
3. Prethodne godine minimalan se broj nastavnih sati nije mijenjao u većini europskih zemalja	14
4. U nekoliko zemalja škole mogu same odrediti preporučeni broj sati za predmete i/ili razrede	15
5. Čitanje, pisanje i književnost čine najveći dio kurikuluma, osobito u osnovnoškolskom obrazovanju	19
6. Matematika čini drugi najveći dio kurikuluma osnovnoškolskog obrazovanja, no manje je važna u obvezatnom srednjoškolskom obrazovanju	22
7. Prirodne znanosti čine mali dio kurikuluma osnovnoškolskoga obrazovanja, no postaju važnije na srednjoškolskoj razini	25
8. Broj nastavnih sati za društvene znanosti kombinira se s drugim predmetom u jednom ili više razreda na osnovnoškolskoj razini u trećini obrazovnih sustava	28
ZAHVALE	31

Predviđen broj nastavnih sati važan je čimbenik u procesu učenja. Dosadašnje spoznaje pokazuju da kvaliteta nastave i vrijeme raspoloživo za učenje itekako utječu na postignuća učenika i da ti čimbenici mogu nadoknaditi nedostatke poput nedovoljne sposobnosti ili spremnosti učenika za učenje.¹ Istraživanja su pokazala i to da povećanje broja nastavnih sati određenih za pojedini predmet može povećati zanimanje učenika za taj predmet te pridonijeti njihovom boljem uspjehu.²

No korelacija između broja nastavnih sati i uspjeha ipak nije jednoznačna jer u jednadžbu valja uvrstiti i druge važne čimbenike. Među njima su kvaliteta nastave i vrijeme raspoloživo za učenje izvan škole. Pozitivna je veza između povećanja broja sati i postignuća učenika vidljivija kad je to povećanje popraćeno ostalim mjerama potpore i usmjereno prema učenicima u nepovoljnom položaju, primjerice onima koji imaju nepovoljnije uvjete za učenje kod kuće.

Lavy (2015.) je ispitao korelaciju između rezultata učenika iste škole na PISA testovima iz različitih predmeta i broja nastavnih sati za te predmete. Otkrio je da su razlike u postignućima učenika u različitim predmetima povezane s razlikama u broju nastavnih sati u školi predviđenih za pojedini predmet, osobito kad je riječ o učenicima iz obitelji s nižom razinom obrazovanja i djeci druge generacije imigranata.³ Dobbie i Fryer (2013.) uočili su da indeks pet politika (povećanje broja nastavnih sati, česte povratne informacije nastavnika, primjena podataka u vođenju nastave, velik broj sati instrukcija i visoka očekivanja) može objasniti otprilike 45 % razlike između rezultata učenika i uspjeha državnih škola s programskim ugovorima (eng. *charter schools*) u New Yorku.⁴ Štoviše, Battistin i Meroni (2016.) analizirali su učinak povećanja broja nastavnih sati u manje uspješnim školama u Italiji u sklopu projekta Kvaliteta i postignuće te zaključili da je intervencija povećala rezultate u matematici učenika u najnepovoljnijem položaju. Suprotno tomu, s povećanjem aktivnosti u sklopu jezika čija su ciljana skupina bili najbolji učenici smanjio se njihov uspjeh u matematici.⁵ Aucejo i Romano (2016.) uočili su da je napredak rezultata postignutih u matematici i čitanju veći kad je riječ o intervenciji usmjerenoj prema smanjenju broja izostanaka (te tako ujednačavanju broja sati za učenje dostupnih učenicima) nego kad je riječ o povećanju broja nastavnih sati u školskoj godini.⁶

¹ Gettinger, M., 1985. Time allocated and time spent relative to time needed for learning as determinants of achievement. *Journal of Educational Psychology*, 77, str. 3 – 11. Carroll, J. B., 1989. The Carroll Model: A 25-years retrospective and prospective view. *Educational Researcher*, 18 (1), str. 26 – 31. Kidron, Y., and Lindsay, J., 2014. The effects of increased learning time on student academic and non-academic outcomes: Findings from a meta-analytic review (REL 2014-015). Washington, DC: U.S. Department of Education, Institute of Education Sciences, National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Regional Educational Laboratory Appalachia. <http://ies.ed.gov/ncee/edlabs>.

² Traphagen, K., 2011. Strengthening science education: The power of more time to deepen inquiry and engagement. Washington, DC: National Center on Time and Learning. Blank, Rolf K., 2013. Science instructional time is declining in elementary schools: What are the implications for student achievement and closing the gap? *Science Education*, 97, str. 830 – 847. Fitchett, P.G.; Heafner, T.L., Vanfossen, P., 2014. An analysis of time prioritization for social studies in elementary school classrooms. *Journal of Curriculum & Instruction*. 8 (2), str. 7 – 35.

³ Lavy, V., 2015. Do differences in schools' instruction time explain international achievement gaps? Evidence from developed and developing countries. *The Economic Journal*, vol. 125(588), str. F397 – F424. <https://www.nber.org/papers/w16227.pdf>

⁴ Dobbie, W. and Fryer R. G., 2013. Getting beneath the veil of effective schools: Evidence from New York City. *American Economic Journal: Applied Economics* 2013, 5(4), str. 28 – 60.

⁵ Battistin, E. and Meroni, E. C., 2016. Should we increase instruction time in low achieving schools? Evidence from Southern Italy. *Economics of Education Review*, 55, str. 39 – 56.

⁶ Aucejo, E. and Romano, T. F., 2016. Assessing the effect of school days and absences on test score performance. *Economics of Education Review*, 55, str. 70 – 87.

Ovo se izvješće bavi preporučenim minimalnim brojem nastavnih sati u redovitu obvezatnom općem obrazovanju (odnosno od prve godine osnovnoškolskog obrazovanja do kraja redovita obvezatnog obrazovanja za sve učenike) u školskoj godini 2018./2019. u 43 obrazovna sustava u Europi.⁷ Podatke su zajedno prikupile mreže Europske komisije Eurydice i NESLI. Programi srednjoškolskog obrazovanja strukovnih usmjerenja i programi namijenjeni učenicima s posebnim potrebama nisu obuhvaćeni ovom studijom.

Podaci za Nizozemsku, Austriju i Lihtenštajn podijeljeni su na različite smjerove ili programe koji u općem obrazovanju počinju na razini nižega srednjoškolskog obrazovanja.⁸ U francuskoj zajednici u Belgiji te u Bugarskoj, Mađarskoj, Italiji, Rumunjskoj i Turskoj podaci za više srednjoškolsko obrazovanje (razina ISCED 34) odnose se isključivo na opće programe koje pohađa najveći postotak učenika.

Ova se publikacija bavi preporučenim minimalnim brojem nastavnih sati obvezatnoga kurikulumu koji je određen propisima ili dokumentima javnih politika obrazovnih tijela, odnosno minimalnim brojem nastavnih sati koje učenici pohađaju. No u određenim se zemljama taj minimum ne odnosi na sve škole ili sva geografska područja. Nadalje, u pojedinim zemljama škole mogu imati obvezu da učenicima omoguće dodatne nastavne sate, ali učenici mogu izabrati hoće li ih pohađati ili ne. Ti se dodatni sati često nude u sklopu programa namijenjenih učenicima u nepovoljnom položaju ili učenicima koji postižu slabije rezultate. Neobvezatni kurikulum nije dio ove usporedne analize, ali su dodatne informacije dostupne u prilogu i napomenama za pojedinu zemlju.

Izvješće je podijeljeno kako slijedi.

Prvi dio obuhvaća usporednu analizu preporučena minimalnog broja nastavnih sati godišnje te njihovu raspodjelu prema kurikularnim predmetima s osobitim naglaskom na čitanje, pisanje i književnost, matematiku, prirodne i društvene znanosti. Ta su područja odabrana u kontekstu mjerila koje je Vijeće EU-a postavilo za čitanje, matematiku i prirodoslovlje i u kojemu se navodi da do 2020. godine udio 15-godišnjaka sa slabijim uspjehom treba biti manji od 15%.⁹ Prioriteti su nedavne preporuke Vijeća o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključivu obrazovanju i europskim vrijednostima poučavanja: promicanje građanskog odgoja i obrazovanja, demokratskih vrijednosti, građanskog sudjelovanja te razumijevanja podrijetla i rada Europske unije. Ti se čimbenici kurikulumu ubrajaju uglavnom u područje društvenih znanosti.¹⁰

Usporedna se analiza sastoji od osam dijelova:

- u prvom je poglavlju prikazano kako je minimalan broj nastavnih sati obvezatnog obrazovanja povezan s brojem godina na koji se odnosi
- u drugom se poglavlju uspoređuje preporučeni broj nastavnih sati godišnje u zemljama prema razini obrazovanja
- u trećem se poglavlju opisuju ključne promjene koje su se dogodile tijekom posljednje godine

⁷ Iako je u 17 europskih zemalja obvezatan jedan ili više razreda predškolskog obrazovanja, ta razina obrazovanja nije uzeta u obzir u sklopu ovog prikupljanja podataka (vidi Europska komisija / EACEA / Eurydice, 2019. *Ključni podaci o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Europi – 2019*. Luxembourg – Ured za publikacije Europske unije).

⁸ U srednjoškolskom obrazovanju u Nizozemskoj tri su oblika programa – VWO, HAVO i VBMO. U Austriji se podaci za srednjoškolsko obrazovanje odnose na *Neue Mittelschule* (nova srednja škola, NMS) i *Allgemeinbildende höhere Schule* (gimnazija, AHS). I u Lihtenštajnu postoje tri vrste srednjoškolskih programa – *Gymnasium*, *Oberschule* i *Realschule*.

⁹ Zaključak Vijeća od 12. svibnja 2009. godine o uspostavi strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja ('ET 2020'). 2009/C 119/02 – <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:en:PDF>.

¹⁰ Preporuka Vijeća o promicanju zajedničkih vrijednosti, uključiva obrazovanja i europske dimenzije poučavanja. Bruxelles, 17/01/2018. COM(2018) 23, završna inačica – <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/recommendation-common-values-inclusive-education-european-dimension-of-teaching.pdf>.

- u četvrtom se poglavlju razmatra fleksibilnost lokalnih tijela i škola u određivanju preporučenog broja nastavnih sati za razrede i/ili predmete ili u odabiru predmeta koji se nude
- u petom se poglavlju razmatra minimalan broj nastavnih sati predviđenih za čitanje, pisanje i književnost u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju
- šesto se poglavlje bavi minimalnim brojem nastavnih sati matematike u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju
- u sedmom se poglavlju razmatra minimalan broj nastavnih sati prirodnih znanosti u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju
- u osmom se poglavlju ispituje važnost društvenih znanosti u kurikulumu s obzirom na broj nastavnih sati.

Drugi se dio sastoji od pet poglavlja. Prvo se poglavlje sastoji od vodiča za čitanje dijagrama (podaci za pojedinu državu) te uključuje popis korištenih akronima i kratica. Dijagrami su prikazani u drugom (broj nastavnih sati prema zemlji) i trećem poglavlju (broj nastavnih sati prema predmetu). U četvrtom je poglavlju prilog s dijagramima za pojedine kategorije predmeta (odnosno četvrti i peti jezik) i za neobvezatni kurikulum. Napomene za pojedine zemlje dostupne su u petom poglavlju.

Definicije i oznake koje su upotrijebljene mogu se naći u pojmovniku na kraju izvješća.

I. DIO – USPOREDNA ANALIZA

Popis slika

Slika 1 – Broj godina redovita obvezatnog obrazovanja (osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje) i ukupan preporučeni broj nastavnih sati za obvezatni kurikulum godine 2018./2019.	10
Slika 2 – Raspodjela obrazovnih sustava prema ukupnom broju nastavnih sati za osnovnoškolsku i nižu srednjoškolsku razinu godine 2018./2019.	12
Slika 3 – Preporučeni minimalni broj nastavnih sati za obvezatni kurikulum po nominalnoj godini i razini ISCED-a godine 2018./2019.	13
Slika 4 – Promjene preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati redovita obvezatnog općeg obrazovanja u razdoblju između godine 2017./2018. i 2018./2019.	15
Slika 5 – Fleksibilnost satnice i predmeta, postotak ukupnog broja nastavnih sati prema razini ISCED-a godine 2018./2019.	17
Slika 6 – Postotak preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati čitanja, pisanja i književnosti u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju godine 2018./2019.	20
Slika 7 – Postotak preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati posvećenih matematici u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju godine 2018./2019.	23
Slika 8 – Postotak preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati posvećenih prirodnim znanostima u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju godine 2018./2019.	26
Slika 9 – Postotak preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati posvećenog društvenim znanostima u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju godine 2018./2019.	29

1. Minimalan je broj nastavnih sati obvezatnog obrazovanja povezan s brojem godina na koji se odnosi

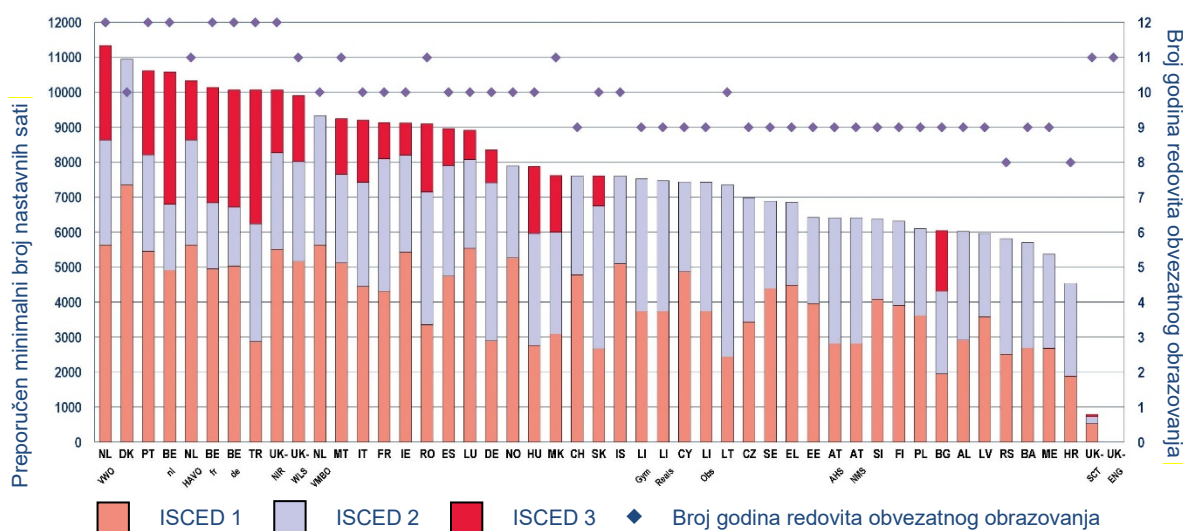
Redovito obvezatno opće obrazovanje (prema definiciji iz ove studije) može trajati od osam do dvanaest godina, ovisno o tome o kojoj je zemlji riječ. U 20 obrazovnih sustava ono obuhvaća osnovnoškolsko i opće niže srednjoškolsko obrazovanje (odnosno razine ISCED 1 i 24). U ostala 23 sustava obuhvaća i jedan ili više razreda općega višeg srednjoškolskog obrazovanja ili ISCED 34. Ukupan broj nastavnih sati koji se preporučuje za cijelo razdoblje redovita obvezatnog općeg obrazovanja u pojedinoj zemlji uglavnom je povezan s brojem razreda na koji se odnosi – što je više razreda, veći je broj sati.

Ukupan broj preporučenih sati u redovitu obvezatnom općem obrazovanju manji je od 7700 u 22 obrazovna sustava, a u gotovo svima obuhvaća samo osam ili devet godina obrazovanja. U Hrvatskoj i Srbiji obuhvaća osam godina. U 16 obrazovnih sustava obuhvaća devet godina. Među njima najmanji je preporučeni broj sati u Bugarskoj, Letoniji, Albaniji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Obrazovni sustavi u Litvi, Slovačkoj i Islandu preporučuju manje od 7700 sati iako redovito obvezatno obrazovanje traje deset godina. Tako je u Sjevernoj Makedoniji u kojoj redovito obvezatno obrazovanje traje 11 godina za svu školsku djecu, a 13 godina za one u općim obrazovnim programima.

U 13 obrazovnih sustava/smjerova u kojima redovito obvezatno opće obrazovanje traje 10 godina preporučuje se od 7356 do 10 960 nastavnih sati. U toj skupini Danska ima najveći broj sati – 10 960 što čini 1620 sati više od Nizozemske koja je slijedi (VMBO – 9340 sati).

U ostatku obrazovnih sustava/smjerova u kojima redovito obvezatno opće obrazovanje traje od 11 do 12 godina norma iznosi od 7620 do 11 340 (NL VWO) nastavnih sati.

Slika 1 – Broj godina redovita obvezatnog obrazovanja (osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje) i ukupan preporučeni broj nastavnih sati za obvezatni kurikulum godine 2018./2019.

Izvor: Eurydice

Minimalan broj nastavnih sati obvezatnog kurikuluma za pojedinu obrazovnu razinu godine 2018./2019.

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV
ISCED 1	4956	5040	4916	1949	3434	7360	2896	3964	5430	4488	4750	4320	1890	4455	4872	3589
ISCED 24	1888	1680	1890	2367	3550	3600	4526	2468	2772	2374	3161	3784	2651	2970	2570	2381
ISCED 34	3304	3360	3781	1728			937		924		1054	1036		1782		
	LT	LU	HU	MT	NL			AT		PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
ISCED 1	2441	5544	2769	5128	5640			2820		3619	5460	3360	4091	2678	3905	4400
					HAVO	VMBO	VWO	AHS	NMS							
ISCED 24	4915	2535	3204	2527	3000	3700	3000	3600	3600	2488	2754	3800	2298	4073	2423	2490
ISCED 34		845	1917	1604	1700		2700				2414	1949		865		
	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	UK-SCT	AL	BA	CH	IS	LI			ME	MK	NO	RS	TR
ISCED 1	*	5168	5510	532	2927	2700	4782	5100	3740			2682	3096	5272	2511	2880
									Gym	Obs	Reals					
ISCED 24	*	2850	2765	190	3098	3008	2836	2516	3795	3686	3740	2698	2904	2622	3314	3360
ISCED 34	*	1900	1799	63									1620			3840

* = Nije utvrđen minimalan broj nastavnih sati

Izvor: Eurydice

Napomene za pojedine zemlje (slika 1)

Njemačka – Podaci prikazuju ponderirani prosjek broja nastavnih sati za obvezatne predmete jezgrovno kurikuluma. Izračun je napravilo Tajništvo ministara obrazovanja i kulture *saveznih pokrajina* na temelju broja učenika upisanih u različite vrste škola (referentna je godina 2017./2018.).

Španjolska – Podaci o planiranom broju nastavnih sati temelje se na nacionalnim i regionalnim propisima vezanima uz kurikulum i školski kalendar (referentna je godina 2018./2019.). Za izračun ponderiranih prosjeka upotrijebljeni su podaci o broju učenika po razredu i autonomnoj zajednici statističkog ureda Ministarstva obrazovanja i strukovnog osposobljavanja (referentna je godina 2016./2017.).

Austrija – Podaci za deveti razred nisu dostupni iako je deveti razred dio redovita obvezatnog općeg obrazovanja.

Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska) – Minimalan broj nastavnih sati za pojedine predmete ili ukupno nije propisan. No škole moraju osigurati dovoljan broj nastavnih sati za izvođenje opsežnoga i uravnoteženoga kurikuluma koji sadržava sve zakonske uvjete.

Ujedinjeno Kraljevstvo (Škotska) – Škotski kurikulum za izvrsnost ne navodi broj nastavnih sati za kurikularna područja koja je potrebno obraditi izuzevši minimalno dva sata tjedno za tjelesnu i zdravstvenu kulturu.

Švicarska – Osim minimalnog broja nastavnih sati tjelesne i zdravstvene kulture, na nacionalnoj razini nije utvrđen standardni kurikulum ni standardni broj nastavnih sati. O kurikulumu i planiranom broju nastavnih sati odlučuje se u 26 kantona. Na slici je prikazan ponderirani prosjek kantona za svaki razred, a ukupan broj nastavnih sati dobiven je iz kantonalnih rasporeda (*Studentafeln/grilles horaires*).

Sjeverna Makedonija – Duljinu obvezatnog obrazovanja ne propisuju obrazovna tijela, ali svi učenici moraju uspješno završiti srednjoškolsko obrazovanje. Opći program na razini ISCED 34 (gimnazija) traje četiri godine, no strukovni programi mogu trajati kraće.

Na slici 1 ukupan je broj nastavnih sati za Ujedinjeno Kraljevstvo (Škotska) osobito nizak jer osim minimalno dva sata tjedno tjelesne i zdravstvene kulture Škotski kurikulum za izvrsnost ne određuje posebno broj nastavnih sati za područja kurikuluma koja se obrađuju. Slično tomu, minimalan broj nastavnih sati nije utvrđen ni u Engleskoj (vidi 4. poglavlje).

Osnovnoškolsko obrazovanje uglavnom obuhvaća više godina i više nastavnih sati nego niže srednjoškolsko obrazovanje

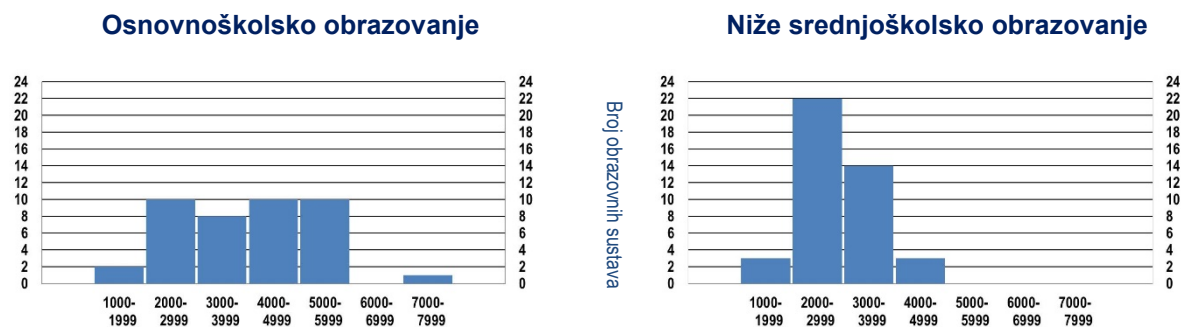
Osnovnoškolsko obrazovanje uglavnom obuhvaća više godina nego niže srednjoškolsko obrazovanje, pa je stoga i ukupan broj nastavnih sati u mnogim zemljama veći.

Osnovnoškolsko obrazovanje traje od četiri do sedam godina, ovisno o tome o kojoj je zemlji riječ, a u dvije trećine obrazovnih sustava traje od pet do šest godina. Suprotno tomu, izuzevši tri obrazovna sustava, niže srednjoškolsko obrazovanje svuda traje četiri godine ili manje.

Sukladno tomu, osnovnoškolsko obrazovanje obuhvaća 4000 sati ili više u polovici obrazovnih sustava, a niže srednjoškolsko obrazovanje 4000 sati ili manje u samo tri obrazovna sustava. U prosjeku osnovnoškolsko obrazovanje obuhvaća najmanje 4062 nastavna sata, a opće niže srednjoškolsko obrazovanje 2956 sati.

Kako je vidljivo na slici 2, razlike među zemljama u preporučenu broju nastavnih sati prema razini obrazovanja veće su u osnovnoškolskom nego u nižem srednjoškolskom obrazovanju. Obvezatno opće niže srednjoškolsko obrazovanje u većini obrazovnih sustava obuhvaća od 2000 do 4000 nastavnih sati, a samo se pet sustava ne ubraja u tu skupinu. Na osnovnoškolskoj su razini veće razlike u broju nastavnih sati među obrazovnim sustavima.

Slika 2 – Raspodjela obrazovnih sustava prema ukupnom broju nastavnih sati za osnovnoškolsku i nižu srednjoškolsku razinu godine 2018./2019.

2. Obvezatno opće srednjoškolsko obrazovanje uglavnom obuhvaća više nastavnih sati godišnje

Iako osnovnoškolsko obrazovanje uglavnom obuhvaća veći broj nastavnih sati, broj je nastavnih sati godišnje često veći na srednjoškolskoj razini. Opće niže srednjoškolsko obrazovanje obično obuhvaća manji broj razreda, ali oni uglavnom imaju više nastavnih sati nego razredi na osnovnoškolskoj razini. Tako je i na višoj srednjoškolskoj razini u zemljama u kojima je na toj razini obuhvaćen jedan ili više razreda u redovitu obvezatnom općem obrazovanju. Na temelju toga može se zaključiti da se obrazovne politike odlučuju za povećanje nastavnih sati u skladu s dobi učenika, pa mlađi učenici provode manje vremena u učionici. Uistinu, prvi razredi u osnovnoškolskom obrazovanju često imaju manje nastavnih sati.

Slika 3 prikazuje minimalan broj nastavnih sati po nominalnoj godini koji se računa dijeljenjem ukupna preporučenog broja nastavnih sati za osnovnoškolsko, niže srednjoškolsko i više srednjoškolsko obrazovanje s brojem godina na pojedinoj razini obrazovanja.

U osnovnoškolskom obrazovanju prosječan je minimalni broj nastavnih sati po nominalnoj godini 735 – najniži među sve tri razine obrazovanja.¹¹ Broj je nastavnih sati godišnje od 500 u zemljama poput Bugarske i Hrvatske do 900 u Danskoj, Irskoj, Luksemburgu, Nizozemskoj i Portugalu. U tri četvrtine obrazovnih sustava preporučeni je broj nastavnih sati po nominalnoj godini manji od 840.

U općem nižem srednjoškolskom obrazovanju prosječan je minimalni broj nastavnih sati po nominalnoj godini 874 i kreće se od 663 u Hrvatskoj i 674 u Crnoj Gori do 1000 sati ili više u Danskoj, Španjolskoj i Nizozemskoj (HAVO i VWO). U više od polovice zemalja preporučeni je broj nastavnih sati godišnje (po nominalnoj godini) veći od 845.

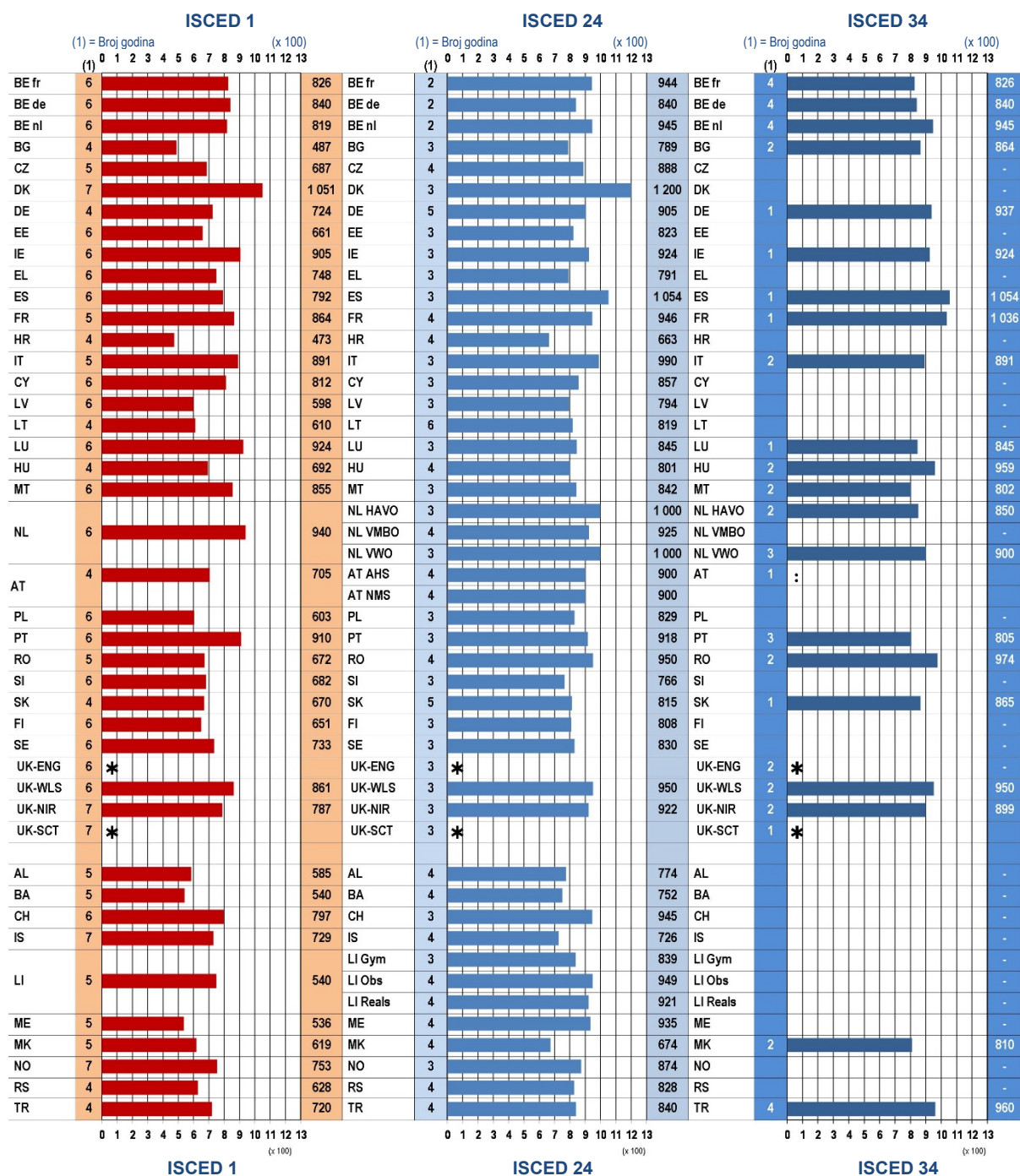
U gotovo svim obrazovnim sustavima minimalan je broj nastavnih sati po nominalnoj godini u nižem srednjoškolskom obrazovanju veći nego u osnovnoškolskom obrazovanju. Razlika iznosi više od 225 sati u Španjolskoj, Poljskoj i Rumunjskoj te više od 300 sati u Bugarskoj i Crnoj Gori. Samo je u Luksemburgu, Malti, Nizozemskoj (VMBO) i na Islandu preporučeni minimalni broj nastavnih sati

¹¹ Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska i Škotska) nije obuhvaćeno izračunom.

godišnje nešto veći u osnovnoškolskom nego u nižem srednjoškolskom obrazovanju. U njemačkoj zajednici u Belgiji jednako je na obje obrazovne razine.

U 23 obrazovna sustava obvezatan je najmanje jedan razred na razini ISCED 34 (riječ je uglavnom o općem višem srednjoškolskom obrazovanju). Prosječan je preporučeni broj nastavnih sati po nominalnoj godini na toj razini obrazovanja 904 i kreće se od 802 sata u Malti do više od 1000 sati u Španjolskoj i Francuskoj.¹²

Slika 3 – Preporučeni minimalni broj nastavnih sati za obvezatni kurikulum po nominalnoj godini i razini ISCED-a godine 2018./2019.

* = Nije utvrđen minimalan broj nastavnih sati

Izvor: Eurydice

¹² Austrija i Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska i Škotska) nisu obuhvaćeni izračunom. Kad je riječ o Nizozemskoj, izračunom je obuhvaćen isključivo VWO.

Objašnjenje (slika 3)

Grafikon prikazuje preporučeni minimalni broj nastavnih sati po nominalnoj godini. Minimalan je broj nastavnih sati obvezatnog kurikuluma za pojedinu zemlju i pojedinu razinu ISCED-a podijeljen prema duljini u godinama. Za pojedinu je obrazovnu razinu ispred stupca pojedine razine prikazan broj godina obvezatnog obrazovanja.

Slika obuhvaća isključivo osnovnoškolsko i redovito obvezatno opće srednjoškolsko obrazovanje. Razredi na predškolskoj razini nisu obuhvaćeni čak i ako su dio redovita obvezatnog obrazovanja.

Stupac za razinu ISCED 34 prikazuje informacije isključivo za zemlje u kojima redovito obvezatno opće obrazovanje obuhvaća jedan ili više razreda višega srednjoškolskog obrazovanja.

Napomene za pojedine zemlje

Njemačka – Podaci prikazuju ponderirani prosjek broja nastavnih sati za obvezatne predmete iz jezgrovna kurikuluma. Izračun je napravilo Tajništvo ministara obrazovanja i kulture *saveznih pokrajina* na temelju broja učenika upisanih u različite vrste škola (referentna je godina 2017./2018.).

Španjolska – Podaci o planiranom broju nastavnih sati temelje se na nacionalnim i regionalnim propisima vezanima uz kurikulum i školski kalendar (referentna je godina 2018./2019.). Za izračun ponderiranih prosjeka upotrijebljeni su podaci o broju učenika po razredu i autonomnoj zajednici statističkog ureda Ministarstva obrazovanja i strukovnog osposobljavanja (referentna je godina 2016./2017.).

Austrija – Podaci za deveti razred nisu dostupni iako je deveti razred dio redovita obvezatnog općeg obrazovanja.

Ujedinjeno Kraljevstvo (Engleska) – Minimalan broj nastavnih sati za pojedine predmete ili ukupno nije propisan. No škole moraju osigurati dovoljan broj nastavnih sati za provođenje opsežnoga i uravnoteženoga kurikuluma koji sadržava sve zakonske uvjete.

Ujedinjeno Kraljevstvo (Škotska) – Škotski kurikulum za izvrsnost ne navodi broj nastavnih sati za kurikularna područja koja je potrebno obraditi izuzevši minimalno dva sata tjedno za tjelesnu i zdravstvenu kulturu.

Švicarska – Osim minimalnog broja nastavnih sati tjelesne i zdravstvene kulture, na nacionalnoj razini nije utvrđen standardni kurikulum ni standardni broj nastavnih sati. O kurikulumu i planiranom broju nastavnih sati odlučuje se u 26 kantona. Na slici su prikazani ponderirani prosjeci kantona za svaki razred, a ukupan broj nastavnih sati dobiven je iz kantonalnih rasporeda (*Studentafeln/grilles horaires*).

Sjeverna Makedonija – Duljinu obvezatnog obrazovanja ne propisuju obrazovna tijela, ali svi učenici moraju završiti srednjoškolsko obrazovanje. Opći program na razini ISCED 34 (gimnazija) traje četiri godine, no strukovni programi mogu trajati kraće.

3. Prethodne godine minimalan se broj nastavnih sati nije mijenjao u većini europskih zemalja

U 25 obrazovnih sustava u školskoj godini 2018./2019. nije bilo promjene minimalnog broja nastavnih sati u usporedbi s godinom 2017./2018. (vidi sliku 4)

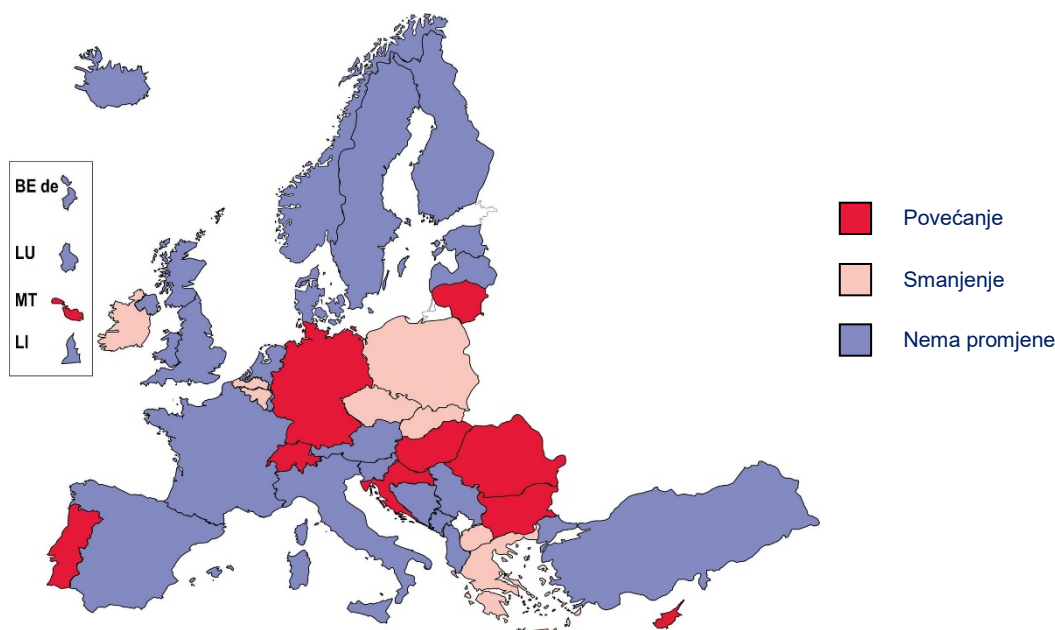
Opsežne kurikularne reforme koje se postupno uvode u prethodnih su nekoliko godina prouzročile razlike u preporučenom broju nastavnih sati u Bugarskoj i Portugalu (povećanje) te Irskoj i Poljskoj (smanjenje). U Rumunjskoj se povećanje može objasniti promjenom u metodologiji (vidi napomene za pojedine zemlje).

U Hrvatskoj se promjena dogodila zbog uvođenja IKT-a u peti i šesti razred kao obvezatnog predmeta. U Malti je ukidanje polugodišnjih školskih ispita u četvrtom, petom, sedmom i osmom razredu znatno povećalo broj nastavnih sati u tim razredima. Postupno uvođenje tjednog rasporeda s 40 sati, započeto godine 2014./2015., ove je godine završeno. Tako su nastavni sati za obvezatne predmete koje škola odredi postali dijelom satnice za tjelesnu i zdravstvenu kulturu u 11. razredu. U Švicarskoj su u pojedinim kantonima uvedeni novi zakoni koji su izmijenili broj nastavnih sati.

U nekoliko drugih zemalja manje su promjene minimalnog broja nastavnih sati nastale zbog promjena broja nastavnih dana, ovisno o posebnom planu školske godine i o tome kad su tijekom godine praznici. Ove su godine dodatni dan imali Cipar, Litva i Mađarska. Stoga se u tim zemljama povećao ukupan broj nastavnih sati. Suprotno tomu, bilo je manje dana nastave u školskoj godini, pa je broj nastavnih sati smanjen u francuskoj i flamanskoj zajednici u Belgiji te u Češkoj, Grčkoj i Slovačkoj.

Podaci za Njemačku, Španjolsku i Švicarsku sastoje se od ponderiranih prosjeka koji se obično razlikuju svake godine. No u Španjolskoj je ta razlika manja od jednog sata, stoga nije prikazana.

Slika 4 – Promjene preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati redovita obvezatnog općeg obrazovanja u razdoblju između godine 2017./2018. i 2018./2019.

Izvor: Eurydice

Promjene broja nastavnih sati između godine 2017./2018. i 2018./2019.

	BE fr	BE nl	BG	CZ	DE	IE	EL	HR	CY	LT	HU	MT	PL	PT	RO	SK	CH	MK
ISCED 1	-56,0	-15,6	42,7	-35,2	92,5	-30,0	-25,5	0,0	0,0	94,3	15,3	133,0	-94,2	455,8	1072,1	-28,8	9,0	0,0
ISCED 24	-21,3	-5,9	72,0	-36,8	-55,4	0,0	0,0	105,0	16,0	105,2	17,7	170,5	6,3	78,9	662,4	-43,8	29,0	0,0
ISCED 34	-37,3	-11,9	0,0		-25,6	0,0					10,7	33,0		0,0	334,5	-9,3		-702

Izvor: Eurydice

Objašnjenje (slika 4)

Promjene manje od jednog sata nisu prikazane.

Napomene za pojedine zemlje

Njemačka i Španjolska – Podaci su ponderirani prosjeci minimalnog broja nastavnih sati koje utvrđuje pojedina savezna pokrajina i autonomna zajednica. Oni se razlikuju iz godine u godinu zbog promjena u populaciji učenika.

Rumunjska – Promjena ukupnog broja sati nastala je zbog promjene u metodologiji koja se primjenjuje za prikupljanje podataka.

Švedska – Broj nastavnih sati podijeljen je u tri stupnja – *Lågstadie* (niži stupanj) razredi 1. – 3. (ISCED 1), *Mellanstadiet* (srednji stupanj) razredi 4. – 6. (ISCED 1) i *Högstadiet* (viši stupanj) razredi 7. – 9. (ISCED 2). No ukupan broj nastavnih sati nije promijenjen.

Švicarska – Planirani broj nastavnih sati temelji se na 26 kantonalnih rasporeda (*Stundentafeln/grilles horaires*) za razine ISCED 1 i 24 godine 2018./2019. Izračun je dostavilo Švicarsko vijeće kantonalnih ministara obrazovanja (EDK).

Sjeverna Makedonija – Promjene su nastale zbog promjena u metodologiji primijenjenoj u prikupljanju podataka.

4. U nekoliko zemalja škole mogu same odrediti preporučeni broj sati za predmete i/ili razrede

U većini zemalja službenim je strateškim dokumentima utvrđen raspored minimalnoga preporučenoga broja nastavnih sati prema razredima i predmetima. U pojedinim je zemljama pak manje uvjeta utvrđenih na središnjoj razini, pa lokalna tijela i škole imaju više slobode u odlučivanju o broju nastavnih sati za različite obvezatne predmete ili čak o predmetima koji će se ponuditi. Ta sloboda omogućuje školama da oblikuju nastavu prema posebnim potrebama vlastitih učenika, a može i osnažiti potrebu za boljom koordinacijom među razredima i predmetima. U ovom se dijelu ispituje oblik i stupanj fleksibilnosti škola i lokalnih tijela u određivanju broja nastavnih sati prema razredima (okomita fleksibilnost) ili prema predmetima (vodoravna fleksibilnost) te u poučavanju predmeta prema njihovu izboru (predmetna fleksibilnost).

Okomita je fleksibilnost prisutna kad središnja obrazovna tijela određuju ukupan broj sati određenog predmeta koji se poučava u više razreda bez navođenja načina raspodjele tih sati. Tako se određuje minimalan broj nastavnih sati za sve predmete u Estoniji, Litvi (osnovnoškolsko obrazovanje), Nizozemskoj, Finskoj, Švedskoj, na Islandu i u Norveškoj (vidi sliku 5). U Litvi je na srednjoškolskoj razini samo trećina nastavnih sati podložna okomitoj fleksibilnosti. U Češkoj se okomita fleksibilnost primjenjuje u više od 80 % preporučenog broja nastavnih sati.

Okomita fleksibilnost ne funkcionira uvijek jednako. Katkad je ukupan broj nastavnih sati određen za cijelu razinu obrazovanja, a u drugima je određen za skupinu razreda unutar jedne razine. U Češkoj i Nizozemskoj broj nastavnih sati određen je za cijelu razinu obrazovanja. U Estoniji i na Islandu razredi na osnovnoškolskoj razini (ISCED 1) podijeljeni su u dvije skupine. U Litvi je minimalan broj nastavnih sati određen za pojedinu skupinu od dva razreda na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini. U Finskoj i Norveškoj broj razreda koji se kombiniraju ovisi o predmetu.¹³

U novom obrazovnom sustavu Poljske minimalan je broj nastavnih sati određen prema razredu (a ne više prema skupinama razreda kao prije). U Irskoj se reformom obrazovanja postupno uvodi okomita fleksibilnost u nižem srednjoškolskom obrazovanju, ali ta se promjena neće moći vidjeti u prikazanim podacima sve dok ne bude potpuno uveden novi sustav.

Prisutne su razlike među zemljama u primjeni okomite fleksibilnosti s obzirom na obvezu poučavanja jednog ili više predmeta u svakom razredu pojedine skupine.

U **Češkoj** su pojedini predmeti obvezatni u svim razredima (čitavanje, pisanje i književnost, matematika, prirodne znanosti, društvene znanosti i likovna kultura), a ostali predmeti nisu (poput IKT-a i tehnologije).

U **Nizozemskoj** škole mogu same odlučiti koji će se predmeti poučavati u kojem razredu.

U **Finskoj** škole mogu početi poučavati bilo koji obvezatni predmet uz okomitu fleksibilnost od prvog razreda, ali prvi strani jezik moraju uvesti najkasnije do trećeg razreda, drugi strani jezik do šestog, društvene znanosti do četvrtog, a domaćinstvo, usmjeravanje i savjetovanje (praktične i strukovne vještine) do sedmog razreda.

U **Švedskoj** se preporučuje/jamči minimalan broj nastavnih sati za *Lågstadiet* (niži stupanj), *Mellanstadiet* (srednji stupanj) i *Högstadiet* (viši stupanj) u obvezatnom obrazovanju, a škole određuju kako će raspodijeliti broj nastavnih sati prema pojedinim stupnjevima, no uz određeno ograničenje – broj nastavnih sati za predmet ili skupinu predmeta može se smanjiti najviše 20 % kako bi škola mogla ponuditi razne mogućnosti na pojedinom stupnju osim za engleski, matematiku, švedski i švedski kao drugi jezik.

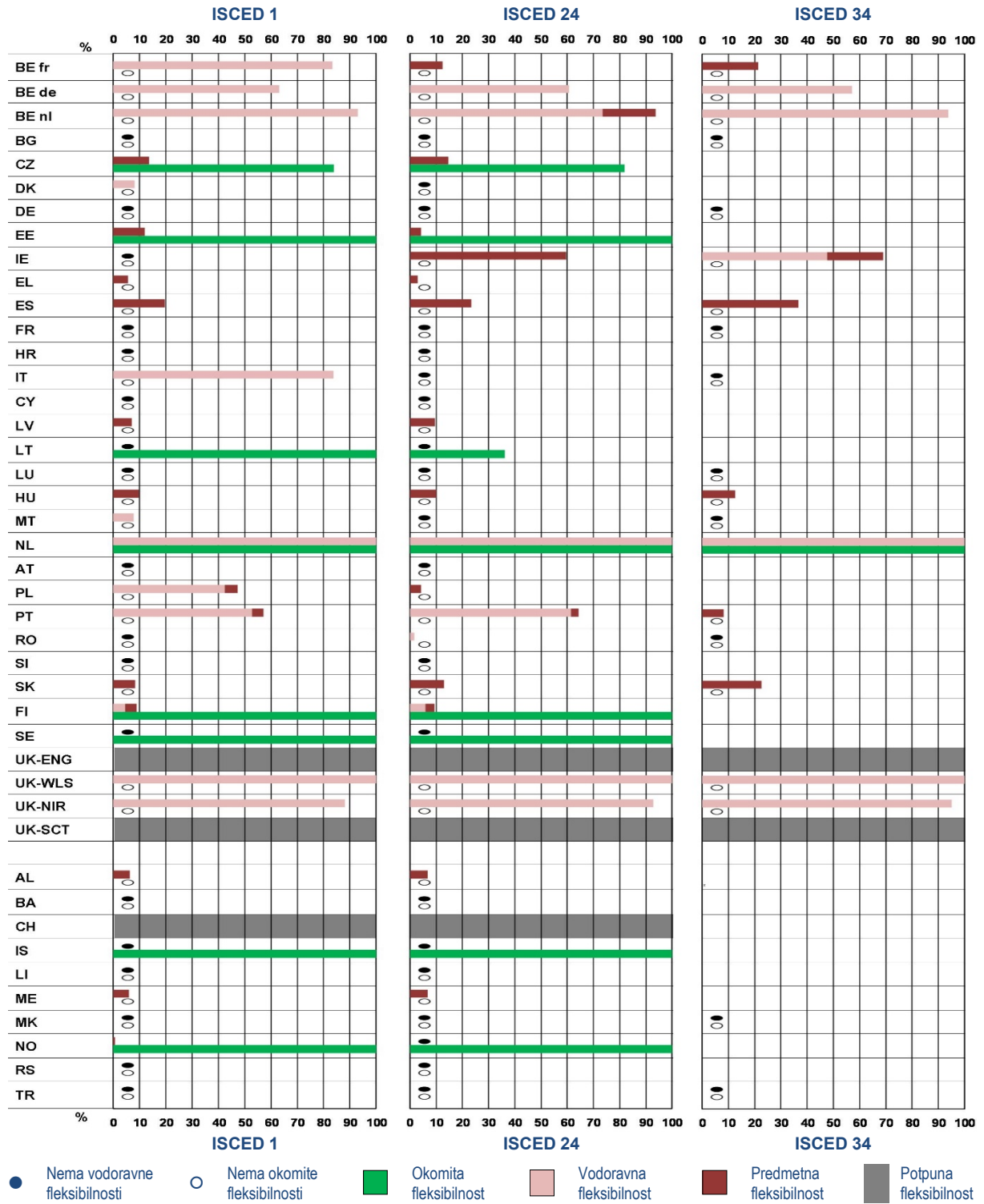
Vodoravna je fleksibilnost prisutna kad središnja obrazovna tijela odrede ukupan broj nastavnih sati za kombinaciju obvezatnih predmeta na razini jednog razreda. Lokalna tijela i škole zatim odlučuju koliko će se sati posvetiti pojedinom predmetu. U dva je obrazovna sustava prisutna potpuna vodoravna fleksibilnost. U Walesu (Ujedinjeno Kraljevstvo) tamošnja vlada daje preporuku o minimalnom ukupnom broju nastavnih sati za pojedini razred, ali škole su te koje odlučuju koliko će se sati posvetiti pojedinom predmetu. Nizozemska samostalno odlučuje o tome kako raspodijeliti broj sati (vodoravna i okomita fleksibilnost). Minimalni uvjeti za broj nastavnih sati određeni su za razinu obrazovanja, a škole mogu samostalnije rasporediti broj sati prema predmetima i razredima.

Škole u francuskoj zajednici u Belgiji i Italiji (osnovnoškolsko obrazovanje), njemačkoj i flamanskoj zajednici u Belgiji te u Ujedinjenom Kraljevstvu (Sjeverna Irska) (redovito obvezatno obrazovanje) imaju vodoravnu fleksibilnost u raspoređivanju znatnog udjela na središnjoj razini utvrđenog, minimalnog broja nastavnih sati prema obvezatnim predmetima. U Portugalu se opseg vodoravne

¹³ Dodatne informacije o predmetima u različitim obrazovnim sustavima na koje utječe okomita fleksibilnost mogu se naći u II. dijelu, Podaci za pojedinu državu, 2. poglavlje. Pojedine zemlje nude detaljniji opis u 5. poglavlju – Napomene za pojedine zemlje.

fleksibilnosti znatno razlikuje ovisno o razredu. U Danskoj je vodoravna fleksibilnost prisutna samo u prvom razredu, a u Poljskoj od prvog do trećeg razreda. U Irskoj se vodoravna fleksibilnost primjenjuje na mnoge predmete u desetom razredu (više srednjoškolsko obrazovanje).¹⁴

Slika 5 – Fleksibilnost satnice i predmeta, postotak ukupnog broja nastavnih sati prema razini ISCED-a godine 2018./2019.

¹⁴ Dodatne informacije o predmetima u različitim obrazovnim sustavima na koje utječe vodoravna fleksibilnost mogu se naći u II. dijelu, Podaci za pojedinu državu, 2. poglavlje. Detaljniji opis dostupan je u 5. poglavlju – Napomene za pojedine zemlje.

Objašnjenje (slika 5)

Okomita fleksibilnost – Središnja obrazovna tijela određuju ukupan broj nastavnih sati određenog predmeta za nekoliko razreda, za cijelu razinu ili za cijelo razdoblje redovita obvezatnog obrazovanja. Škole / lokalna tijela potom samostalno odlučuju koliko će sati posvetiti svakom razredu.

Vodoravna fleksibilnost – Središnja obrazovna tijela određuju ukupan broj nastavnih sati skupine predmeta za određeni razred. Škole / lokalna tijela potom samostalno odlučuju koliko će sati posvetiti pojedinom predmetu.¹⁵

Predmetna fleksibilnost – Regionalna/lokalna tijela ili škole biraju vlastite predmete (u pojedinim slučajevima s popisa središnjega obrazovnog tijela) i raspodjeljuju vrijeme koje su središnja tijela odredila za tu svrhu.¹⁶

Potpuna fleksibilnost – Središnja obrazovna tijela ne utvrđuju minimalan broj nastavnih sati. Regionalna tijela, lokalna tijela ili škole samostalno odlučuju koliko će vremena posvetiti pojedinom predmetu ili razredu.

Prikazana je fleksibilnost predmeta isključivo ako su predmeti obvezatni. Broj nastavnih sati posvećenih izbornim predmetima nije prikazan. Jednako tako nije prikazana fleksibilnost predmeta ako su predmeti koje odabire škola odabrani prema načelu vodoravne fleksibilnosti.

Napomena za pojedinu zemlju

Poljska – Nova jedinstvena struktura (osmogodišnja osnovna škola) postupno se uvodi, a ukida se zasebno niže srednjoškolsko obrazovanje (trogodišnja gimnazija). Novi je sustav uveden godine 2017./2018. u prve, četvrte i sedme razrede te potom godine 2018./2019. u druge, pete i osme razrede. Stoga u školskoj godini 2018./2019. koja je bila prva godina reforme dva sustava djeluju usporedno. Treći, šesti i deveti razred u kojima se radi prema starom sustavu još su pod utjecajem okomite fleksibilnosti, ali to nije prikazano na slici. U prvom, drugom, četvrtom, petom, sedmom i osmom razredu reforma je već provedena i broj obvezatnih sati utvrđen je prema razredu i predmetu. Potpuna provedba nove strukture i novog prijedloga satnice početak će godine 2019./2020. te će nestati okomita fleksibilnost.

U nekoliko je zemalja prisutna određena razina vodoravne fleksibilnosti, no ona utječe samo na manji dio kurikuluma. U Malti u osnovnoškolskom obrazovanju te u Rumunjskoj u srednjoškolskom obrazovanju uz minimalan broj nastavnih sati propisan za svaki predmet škole mogu samostalnije dodijeliti nekoliko dodatnih sati obvezatnim predmetima. U Finskoj škole mogu dodatne sate koji su određeni na središnjoj razini raspodijeliti na glazbenu kulturu, likovnu kulturu, tehničku kulturu, tjelesnu i zdravstvenu kulturu i domaćinstvo.

Škole mogu slobodnije ponuditi određeni broj nastavnih sati za predmete koje su same izabrale ili predmete s unaprijed utvrđenog popisa. U usporedbi s okomitom i vodoravnom fleksibilnošću **predmetna se fleksibilnost** uglavnom odnosi na manji postotak (manje od 23 %) ukupnog broja nastavnih sati. Taj oblik fleksibilnosti prisutan je u 16 obrazovnih sustava. Škole to dodatno fleksibilno vrijeme koje utvrđuju obrazovna tijela mogu upotrijebiti kako bi ponudile više nastavnih sati za obvezatne i izborne predmete, za ponudu predmeta po vlastitu izboru poput sporta, stranih jezika, vjerskog i moralnog odgoja, IKT-a i tehnologije ili kako bi organizirale posebne tjedne s određenom temom. Primjeri koji slijede prikazuju kako se predmetna fleksibilnost primjenjuje u različitim obrazovnim sustavima.

U **francuskoj i flamanskoj zajednici u Belgiji** srednje škole slobodnije odlučuju o izbornim predmetima koje će ponuditi učenicima.

U **Češkoj** škole mogu upotrijebiti fleksibilnu satnicu predmeta kako bi povećale broj nastavnih sati obvezatnih ili izbornih predmeta, uvele strani jezik od prvog do drugog razreda, u osnovnoškolsko obrazovanje uvele drugi strani jezik ili plivanje ili omogućile učenje dodatnih stranih jezika.

U **Estoniji** škole upotrebljavaju fleksibilnu satnicu predmeta uglavnom kako bi ponudile vjerski ili moralni odgoj te informacijske i komunikacijske tehnologije.

U **Irskoj** uvođenje novih preporuka za ciklus Junior (niže srednjoškolsko obrazovanje) podrazumijeva veću prilagodljivost škola u smišljanju vlastitih programa učenja.

U **Grčkoj** se fleksibilna satnica predmeta upotrebljava za izvođenje međutematskih programa (npr. obrazovanje o okolišu, zdravstveno obrazovanje, kultura i likovna kultura) na osnovnoškolskoj razini. Na nižoj srednjoškolskoj razini to se odnosi na tematske tjedne.

U **Španjolskoj** autonomne zajednice upotrebljavaju fleksibilnu satnicu za predmete prema vlastitu izboru (obično s unaprijed utvrđenog popisa).

¹⁵ Odgovara kategoriji obvezatnih predmeta s fleksibilnom satnicom, II. poglavlje, Podaci za pojedine države.

¹⁶ Odgovara kategoriji obvezatnih fleksibilnih predmeta koje odabire škola, II. poglavlje, Podaci za pojedine države.

U **Letoniji** obrazovna tijela daju školama preporuku da dodatno fleksibilno vrijeme za predmete posvete sportu.

U **Mađarskoj** škole mogu povećati satnicu obvezatnih predmeta ili ponuditi druge predmete prema vlastitu izboru. U petom razredu jedan sat godišnje mora biti posvećen scenskoj (kazališno-plesnoj) umjetnosti ili domovini i ljudima, a u devetom razredu scenskoj (kazališno-plesnoj) umjetnosti ili medijima.

U **Poljskoj** škole mogu uključiti bilo koji predmet iz obvezatnoga kurikuluma.

U **Slovačkoj** škole mogu povećati broj nastavnih sati za obvezatne predmete ili mogu ponuditi drugi ili treći jezik, tehnologiju ili ostale predmete poput obrazovanja o prijevozu, spolnog odgoja i manjinskih jezika.

U **Finskoj** škole mogu ponuditi bilo koji predmet.

U **Albaniji** predmet koji škola bira može biti obrazovanje o okolišu u osnovnoškolskom, a strani jezici u srednjoškolskom obrazovanju.

U **Crnoj Gori** to se vrijeme odnosi na dvotjednu nastavu koju škole posvećuju kulturi, tehničkim aktivnostima, sportu, terenskoj nastavi i školskim izletima.

Najviši stupanj lokalne decentralizacije i školske autonomije može se vidjeti u Ujedinjenom Kraljevstvu (Engleska i Škotska) i Švicarskoj. U Ujedinjenom Kraljevstvu (Engleska) ministarstvo obrazovanja od 2011. godine ne određuje minimalan broj nastavnih sati, ali škole i dalje imaju obvezu svake godine osigurati dovoljan broj nastavnih sati za propisana kurikularna područja. U Ujedinjenom Kraljevstvu (Škotska) *Kurikulum za izvrsnost* ne propisuje minimalan broj nastavnih sati za cjelokupni kurikulum ili pojedine predmete (izuzevši tjelesnu i zdravstvenu kulturu), ali ističe kako razdoblje općeg obrazovanja (od prvog do desetog razreda) treba obuhvatiti sva iskustva i ishode iz osam kurikularnih područja. U Švicarskoj su na nacionalnoj razini utvrđeni isključivo obrazovni standardi (osnovne kompetencije) za jezgrove predmete. Na nacionalnoj razini nema standardnog kurikuluma i unaprijed utvrđenog broja nastavnih sati (izuzevši minimalan broj sati tjelesne i zdravstvene kulture). U sklopu obrazovnih standarda kantoni mogu na regionalnoj razini odrediti kurikulume (na razini jezika regija) i planirani broj nastavnih sati (na kantonalnoj razini).

5. Čitanje, pisanje i književnost čine najveći dio kurikuluma, osobito u osnovnoškolskom obrazovanju

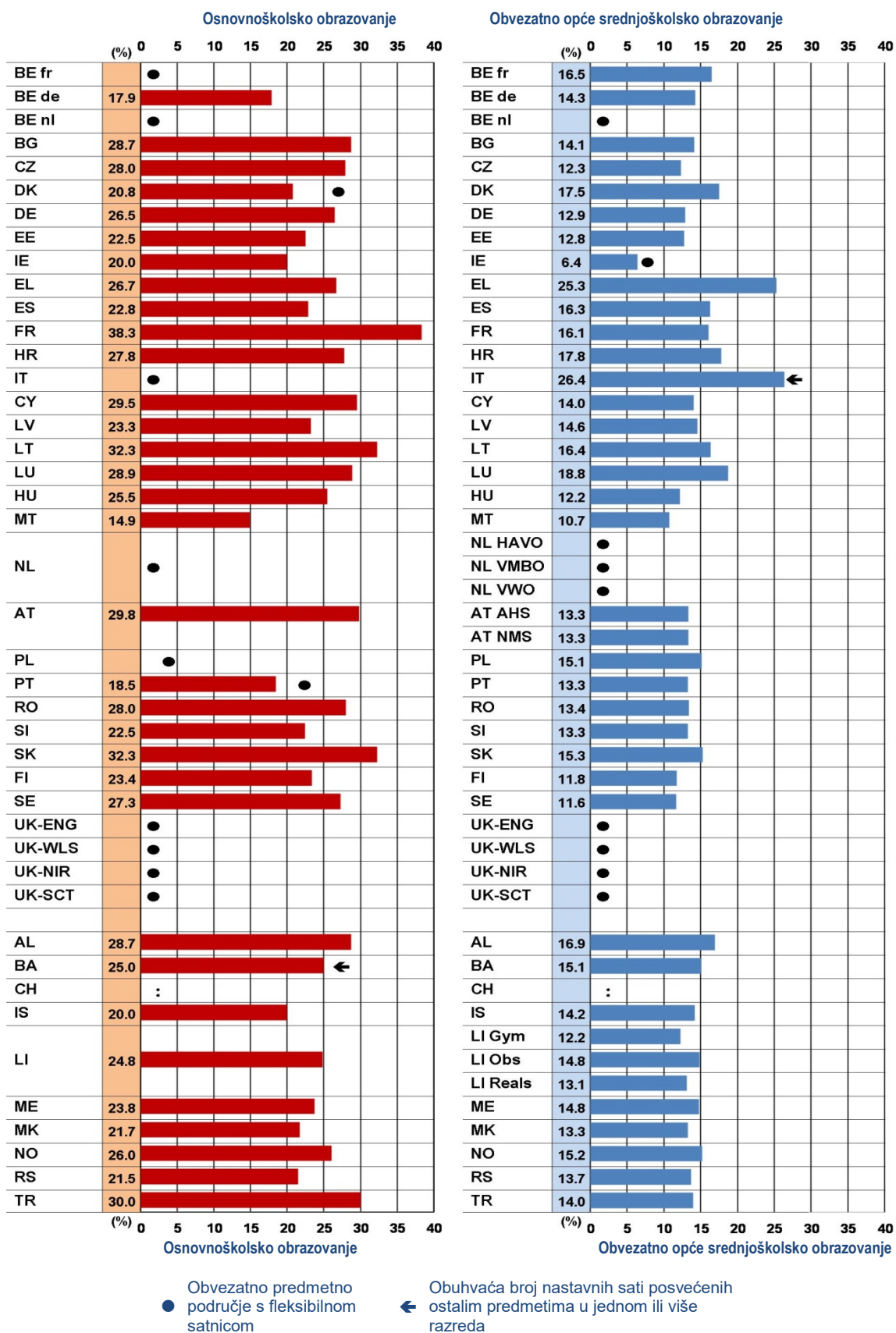
U ovom se dijelu ispituje važnost čitanja, pisanja i književnosti (na glavnom jeziku nastave ili prvom jeziku).¹⁷ Slika 6 prikazuje udio ukupnog broja nastavnih sati toga predmetnog područja u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju. Broj sati prema razini obrazovanja naveden je u tablici u nastavku.

Čitanje, pisanje i književnost predmetno je područje koje uglavnom ima najveći postotak nastavnih sati na svim razinama obrazovanja, a osobito je tako u osnovnoškolskom obrazovanju. Na toj razini minimalan broj nastavnih sati koji se preporučuje za to predmetno područje obuhvaća u prosjeku 25 % kurikuluma te se ovisno o zemlji kreće od 15 do 38 %.¹⁸ U njemačkoj zajednici u Belgiji (18 %) te u Irskoj (20 %) i Malti (15 %) postoji su razmjerno manji u usporedbi s drugim zemljama, no i nastava drugog jezika zauzima otprilike jednak udio kurikuluma na osnovnoškolskoj razini – i znatno je veća nego u drugim zemljama. U svim drugim zemljama čini 20 % kurikuluma ili više na toj razini obrazovanja. U Francuskoj, Cipru, Litvi, Austriji, Slovačkoj i Turskoj čini 30 % i više.

¹⁷ U ovoj se usporednoj analizi kao i u ostatku dokumenta čitanje, pisanje i književnost odnosi na prvi jezik, odnosno jezik nastave. Dodatni jezici koje učenik uči dijele se u kategorije drugog, trećeg, četvrtog i petog jezika. To su obično strani jezici, ali mogu biti i službeni jezici u pojedinim zemljama. U ovom se tekstu kategorija drugog jezika odnosi na jezike koji nisu prvi jezik.

¹⁸ U izračunu su uzeti u obzir isključivo obrazovni sustavi u kojima je na središnjoj razini utvrđen minimalan broj nastavnih sati toga predmetnog područja. Ako čitanje, pisanje i književnost obuhvaća broj nastavnih sati za drugi predmet ili ako obuhvaća broj nastavnih sati za drugi predmet u više od jednog razreda na pojedinoj obrazovnoj razini, podaci nisu uzeti u obzir u izračunu europskog prosjeka. Na osnovnoškolskoj razini nisu uzeti u obzir BE fr, BE nl, IT, NL, PL, PT, UK i CH. U redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju nisu uzeti u obzir BE nl, IT, NL, UK i CH (vidi napomene za pojedine zemlje).

Slika 6 – Postotak preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati čitanja, pisanja i književnosti u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju godine 2018./2019.

Izvor: Eurydice

Minimalan broj nastavnih sati čitanja, pisanja i književnosti koji je određen na središnjoj razini prema razini obrazovanja godine 2018./2019.

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV
Osnovnoškolsko	●	900	●	560	960	1530 ●	768	893	1086	1197	1085	1656	525	●	1438	835
Srednjoškolsko	856	720	●	579	437	630	703	315	237 ●	600	686	774	473	1254 ←	361	347
	LT	LU	HU	MT	NL			AT		PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Osnovnoškolsko	788	1601	706	765	●			840		●	1008 ●	941	919	865	912	1200
Srednjoškolsko	805	634	623	443	● HAVO	● VMBO	● VWO	480 AHS	480 NMS	377	686	769	305	753	285	290
	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	UK-SCT	AL	BA	CH	IS	LI		ME	MK	NO	RS	TR	
Osnovnoškolsko	●	●	●	●	840	675 ←	:	1020	928		638	672	1372	540	864	
Srednjoškolsko	●	●	●	●	525	453	:	357	464 Gym	546 Obs	491 Reals	399	600	398	453	1008

Izvor: Eurydice

Objašnjenje (slika 6)

Slika prikazuje isključivo čitanje, pisanje i književnost kao obvezatni predmet u općem obrazovanju. Postotak je dobiven dijeljenjem ukupnog broja nastavnih sati određenog za taj predmet u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju s minimalnim brojem nastavnih sati za određenu razinu obrazovanja (te množenjem sa 100).

Ako postoji obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom (vidi Pojmovnik), broj nastavnih sati nije naveden za te razrede ili razine (vidi napomene za pojedine zemlje).

Lijeva strelica – Broj nastavnih sati za ostale predmete obuhvaćen je brojem sati za čitanje, pisanje i književnost u jednom ili više razreda (vidi napomene za pojedine zemlje).

Napomene za pojedine zemlje

Danska – U prvom je razredu čitanje, pisanje i književnost obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom, stoga nastavni sati za te razrede nisu uzeti u obzir.

Njemačka – Podaci prikazuju ponderirani prosjek broja nastavnih sati za obvezatne predmete iz jezgrovoga kurikulumu. Izračun je napravilo Tajništvo ministara obrazovanja i kulture *saveznih pokrajina* na temelju broja učenika upisanih u različite vrste škola (referentna je godina 2017./2018.).

Irska – Otkad su dobile pravo odlučiti o raspodjeli broja sati na obvezatne predmete, škole u praksi nude veći broj nastavnih sati čitanja, pisanja i književnosti. Na srednjoškolskoj razini podaci se odnose na ISCED 2. U desetom je razredu (ISCED 34) engleski jezik obvezatan predmet s fleksibilnom satnicom.

Španjolska – Podaci o planiranom broju nastavnih sati temelje se na nacionalnim i regionalnim propisima vezanima uz kurikulum i školski kalendar (referentna je godina 2018./2019.). Za izračun ponderiranih prosjeka upotrijebljeni su podaci o broju učenika po razredu i autonomnoj zajednici statističkog ureda Ministarstva obrazovanja i strukovnog osposobljavanja (referentna je godina 2016./2017.).

Italija – Od šestog do osmog razreda nastavni sati društvenih znanosti dio su čitanja, pisanja i književnosti.

Austrija – Podaci za deveti razred nisu dostupni iako je deveti razred dio redovita obvezatnog općeg obrazovanja.

Poljska – Od prvoga do trećeg razreda osnovne škole čitanje, pisanje i književnost obvezatno je predmetno područje s fleksibilnom satnicom. Od četvrtog do šestog razreda kurikulum određuje broj nastavnih sati za to predmetno područje. U tim razredima postotak broja nastavnih sati za čitanje, pisanje i književnost iznosi 19,5 %.

Portugal – U petom i šestom razredu čitanje, pisanje i književnost obvezatno je predmetno područje s fleksibilnom satnicom, stoga nastavni sati za te razrede nisu uzeti u obzir.

Bosna i Hercegovina – U prvom razredu čitanje, pisanje i književnost obuhvaća i broj nastavnih sati matematike.

U redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju čitanje, pisanje i književnost u prosjeku čini 14 % kurikulumu što je slično udjelu ostalih glavnih predmetnih područja poput matematike i prirodnih znanosti. Samo u Grčkoj iznosi više od 20 % ukupnog broja nastavnih sati za tu razinu obrazovanja.

U Irskoj je u desetom razredu, koji je posljednji razred općega obvezatnog obrazovanja, engleski jezik obvezatan predmet s fleksibilnom satnicom, pa broj nastavnih sati tog predmeta nije prikazan na slici. U Italiji od šestog do osmog razreda minimalan broj nastavnih sati koji se preporučuje za čitanje, pisanje i književnost obuhvaća i nastavu društvenih znanosti.

U gotovo svim zemljama čitanje, pisanje i književnost predmetno je područje s najvećim brojem sati na osnovnoškolskoj razini. Prosječan je broj nastavnih sati toga predmetnog područja tijekom cijeloga osnovnoškolskog obrazovanja 949 sati – od 525 u Hrvatskoj do 1656 u Francuskoj. U polovici obrazovnih sustava (u kojima je određen minimalan broj nastavnih sati za to predmetno područje) preporučeni je broj nastavnih sati najmanje 883. Zemlje u kojima osnovnoškolsko obrazovanje traje kraće ujedno su one s najmanjim brojem sati.

U prosjeku se 535 sati posvećuje čitanju, pisanju i književnosti u cijelom razdoblju redovita obvezatnog općeg srednjoškolskog obrazovanja. Razlog za tako veliku razliku jest to što osnovnoškolsko obrazovanje uglavnom traje dulje. Ipak se u kurikulumu na srednjoškolskoj razini to predmetno područje općenito manje ističe.

6. Matematika čini drugi najveći dio kurikuluma osnovnoškolskog obrazovanja, no manje je važna u obvezatnom srednjoškolskom obrazovanju

Drugi najveći udio nastavnih sati u osnovnoškolskom obrazovanju odnosi se na matematiku. Kao i kad je riječ o čitanju, pisanju i književnosti, njezin se udio u kurikulumu smanjuje na srednjoškolskoj razini u korist ostalih predmeta poput prirodnih znanosti ili stranih jezika.

U osnovnoškolskom je obrazovanju u prosjeku otprilike 17 % minimalnog broja nastavnih sati namijenjeno matematici i taj postotak iznosi od 12 % u Danskoj i 14 % u Grčkoj do 22 % u Hrvatskoj i Srbiji. U Danskoj je u prvom razredu matematika obvezatan predmet s fleksibilnom satnicom te stoga broj nastavnih sati za taj razred ovdje nije prikazan.¹⁹

U tri četvrtine obrazovnih sustava matematika čini od 17 do 19 % kurikuluma. Udio matematike u kurikulumu osnovnoškolskog obrazovanja osobito je velik u Njemačkoj, Hrvatskoj, Srbiji i Bosni i Hercegovini.

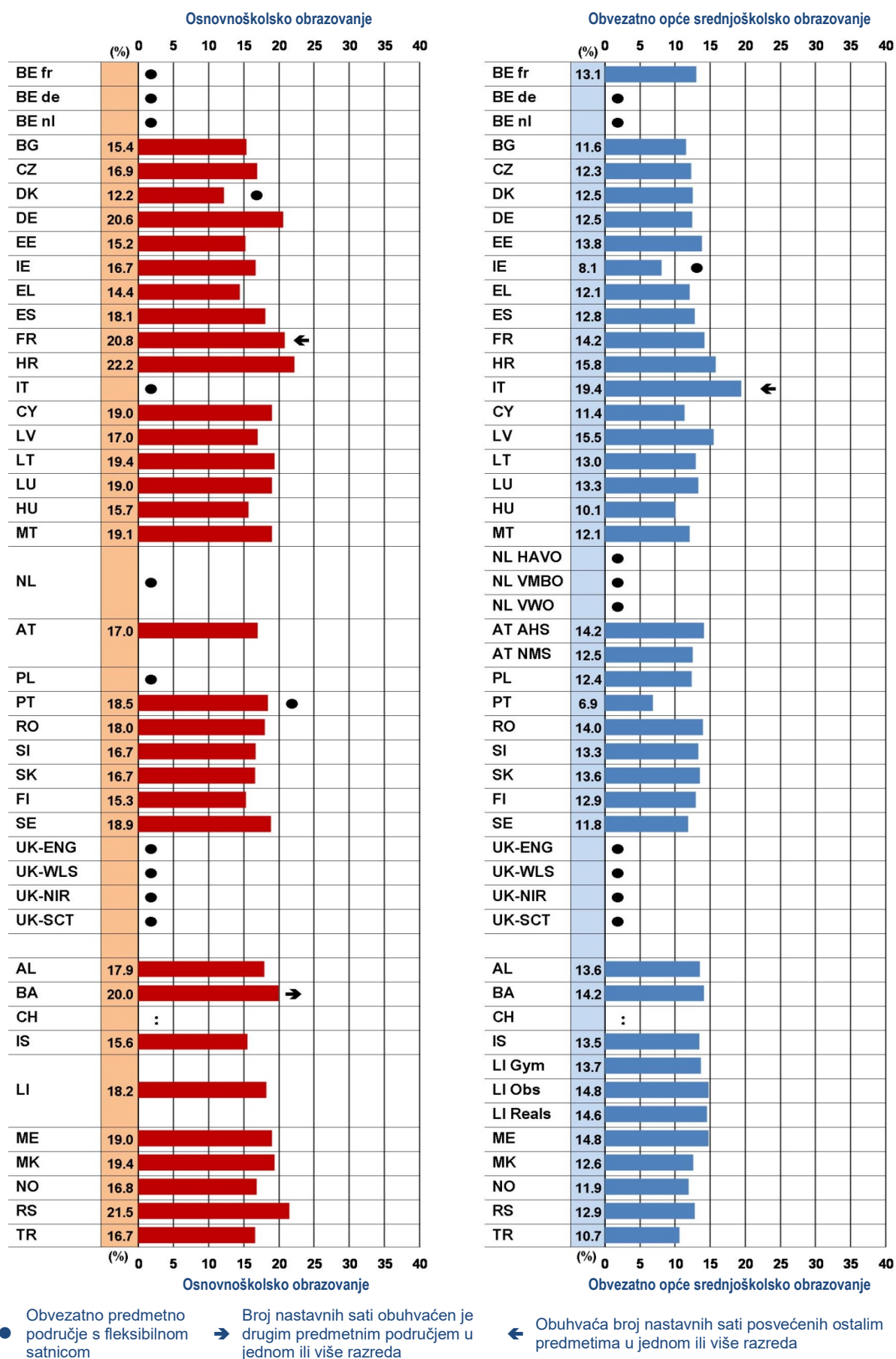
U redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju matematika čini između 10 i 16 % ukupnog broja nastavnih sati preporučenih za tu razinu obrazovanja u svim zemljama. Od toga je najveći postotak u Hrvatskoj i Letoniji, a najniži u Mađarskoj. No ima iznimaka.

U Irskoj je matematika obvezatan predmet s fleksibilnom satnicom u posljednjem razredu redovita obvezatnog obrazovanja (deseti razred). U Portugalu je ona izborni predmet u posljednja tri razreda redovita obvezatnog obrazovanja. U Italiji čini 19 % ukupnog broja nastavnih sati zato što na nižoj srednjoškolskoj razini obuhvaća poučavanje prirodnih znanosti (od šestog do osmog razreda) i IKT-a (deveti i deseti razred).

Za matematiku se u osnovnoškolskom obrazovanju u prosjeku izdvaja 628 sati, 321 sat manje nego na čitanje, pisanje i književnost. Broj sati kreće se od 300 u Bugarskoj do 1056 u Luksemburgu. U polovici obrazovnih sustava (u kojima je određen minimalan broj nastavnih sati za to predmetno područje) preporučeni broj nastavnih sati iznosi najmanje 600. Na srednjoškolskoj se razini za to predmetno područje u prosjeku izdvaja 469 sati, 66 sati manje nego na čitanje, pisanje i književnost.

¹⁹ U izračunu su uzeti u obzir isključivo obrazovni sustavi u kojima je na središnjoj razini utvrđen minimalan broj nastavnih sati toga predmetnog područja. Ako matematika obuhvaća broj nastavnih sati za drugi predmet ili je njome obuhvaćen broj nastavnih sati za drugi predmet u više od jednog razreda na pojedinoj obrazovnoj razini, podaci nisu uzeti u obzir u izračunu europskog prosjeka. Na osnovnoškolskoj razini nisu uzeti u obzir BE, IT, FR, NL, PL, PT, UK i CH. U redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju nisu uzeti u obzir BE de, BE nl, IT, NL, UK i CH (vidi napomene za pojedine zemlje).

Slika 7 – Postotak preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati posvećenih matematici u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju godine 2018./2019.

Izvor: Eurydice

Minimalan broj nastavnih sati matematike koji je određen na središnjoj razini prema razini obrazovanja godine 2018./2019.

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV
Osnovnoškolsko	●	●	●	300	582	900●	598	604	906	648	858	900←	420	●	928	609
Srednjoškolsko	679	●	●	474	437	450	683	341	299●	288	541	684	420	924←	293	369
	LT	LU	HU	MT	NL			AT		PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Osnovnoškolsko	473	1056	434	977	●			480		●	1008●	605	683	446	599	830
Srednjoškolsko	638	451	515	501	● HAVO	● VMBO	● VWO	510 AHS	450 NMS	307	356	802	306	670	314	295
	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	UK-SCT	AL	BA	CH	IS	LI			ME	MK	NO	RS	TR
Osnovnoškolsko	●	●	●	●	525	540→	:	793	683			510	600	888	540	480
Srednjoškolsko	●	●	●	●	420	426	:	340	519 Gym	546 Obs	546 Reals	399	570	313	426	768

Izvor: Eurydice

Objašnjenje (slika 7)

Slika se odnosi na matematiku kao obvezatan predmet u općem obrazovanju. Postotak je dobiven dijeljenjem ukupnog broja nastavnih sati određenog za taj predmet u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju s minimalnim brojem nastavnih sati za određenu razinu obrazovanja (te množenjem sa 100).

Ako postoji obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom (vidi Pojmovnik), broj nastavnih sati nije naveden za te razrede ili razine (vidi napomene za pojedine zemlje).

Desna strelica – Broj nastavnih sati za matematiku obuhvaćen je drugim predmetnim područjem u jednom ili više razreda (vidi napomene za pojedine zemlje).

Lijeva strelica – Broj nastavnih sati za ostale predmete obuhvaćen je brojem sati za matematiku u jednom ili više razreda (vidi napomene za pojedine zemlje).

Napomene za pojedine zemlje

Danska – U prvom je razredu matematika obvezatan predmet s fleksibilnom satnicom, pa nastavni sati za te razrede nisu uzeti u obzir.

Njemačka – Podaci prikazuju ponderirani prosjek broja nastavnih sati za obvezatne predmete iz jezgrovnog kurikuluma. Izračun je napravilo Tajništvo ministara obrazovanja i kulture *saveznih pokrajina* na temelju broja učenika upisanih u različite vrste škola (referentna je godina 2017./2018.).

Irska – Na srednjoškolskoj se razini podaci odnose na ISCED 2. U desetom je razredu (ISCED 34) matematika obvezatan predmet s fleksibilnom satnicom.

Španjolska – Podaci o planiranu broju nastavnih sati temelje se na nacionalnim i regionalnim propisima vezanima uz kurikulum i školski kalendar (referentna je godina 2018./2019.). Za izračun ponderiranih prosjeka upotrijebljeni su podaci o broju učenika po razredu i autonomnoj zajednici statističkog ureda Ministarstva obrazovanja i strukovnog osposobljavanja (referentna je godina 2016./2017.).

Francuska – Broj nastavnih sati za matematiku obuhvaća nastavu IKT-a u četvrtom i petom razredu osnovne škole.

Italija – Broj nastavnih sati matematike obuhvaća nastavu prirodnih znanosti od šestog do osmog razreda (niže srednjoškolsko obrazovanje) i nastavu IKT-a u devetom i desetom razredu.

Austrija – Podaci za deveti razred nisu dostupni iako je on dio redovita obvezatnog općeg obrazovanja.

Poljska – Od prvoga do trećeg razreda osnovne škole matematika je obvezatan predmet s fleksibilnom satnicom. Od četvrtog do šestog razreda kurikulum određuje broj nastavnih sati za taj predmet. U tim razredima postotak broja nastavnih sati za matematiku iznosi 15,3 %.

Portugal – U petom i šestom razredu osnovne škole matematika je obvezatan predmet s fleksibilnom satnicom, pa nastavni sati za te razrede nisu uzeti u obzir. Podaci se odnose na niže srednjoškolsko obrazovanje. Od desetog do dvanaestog razreda matematika može biti obvezatan predmet ako je učenici odaberu.

Bosna i Hercegovina – U prvom razredu broj nastavnih sati matematike obuhvaća nastavu čitanja, pisanja i književnosti.

7. Prirodne znanosti čine mali dio kurikuluma osnovnoškolskoga obrazovanja, no postaju važnije na srednjoškolskoj razini

Prirodne znanosti obuhvaćaju predmete poput prirodoslovlja, fizike, kemije, biologije, znanosti o okolišu i ekologije. U mnogim zemljama minimalan broj nastavnih sati posvećen tom predmetnom području često obuhvaća sate ostalih predmeta poput društvenih znanosti, tehnologije ili IKT-a, osobito na osnovnoškolskoj razini.

Minimalan broj nastavnih sati preporučen za prirodne znanosti obuhvaća nastavu društvenih znanosti u osam zemalja – Češkoj (od prvog do petog razreda), Francuskoj (od prvog do trećeg razreda), Hrvatskoj (od prvog do četvrtog razreda), Austriji (od prvog do četvrtog razreda), Bosni i Hercegovini (od prvog do četvrtog razreda), Lihtenštajnu (u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju u *Oberschule* i *Realschule*), Crnoj Gori (od prvog do trećeg razreda) i Srbiji (od prvog do četvrtog razreda).

U šest obrazovnih sustava obuhvaća nastavu tehnologije – u Irskoj (od prvog do šestog razreda), Cipru (od prvog do četvrtog razreda), Malti (od prvog do šestog razreda), Austriji (od prvog do četvrtog razreda) i Crnoj Gori (od prvog do četvrtog razreda).

U Francuskoj obuhvaća nastavu IKT-a (od prvog do trećeg razreda).

Za razliku od područja čitanja, pisanja i književnosti te matematike, prirodne znanosti postaju važnije u obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju. U prosjeku je manje od 7 % minimalnog broja nastavnih sati u osnovnoškolskom obrazovanju posvećeno tom predmetnom području, no postotak se na srednjoškolskoj razini povećava do 13 % (kao i za matematiku).²⁰

U više od polovice obrazovnih sustava prirodne znanosti čine 7 % ili manje kurikuluma osnovnoškolskog obrazovanja. U Finskoj pak prirodne znanosti čine 10 %, a u Grčkoj 12 % kurikuluma osnovnoškolskog obrazovanja. U ostalim zemljama u kojima je taj postotak također 10 % ili više (u Češkoj, Hrvatskoj, Austriji, Bosni i Hercegovini i Lihtenštajnu) to područje obuhvaća nastavu drugih predmeta poput društvenih znanosti i/ili tehnologije.

U obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju postotak prirodnih znanosti u kurikulumu znatno se povećava te čini 7 % kurikuluma ili više u svim zemljama. U više od polovice zemalja prirodne znanosti čine 12 % kurikuluma ili više. Na toj su razini obrazovanja prirodne znanosti osobito važne u Češkoj, Rumunjskoj, Sloveniji te osobito u Estoniji u kojoj taj postotak iznosi čak 21 %.

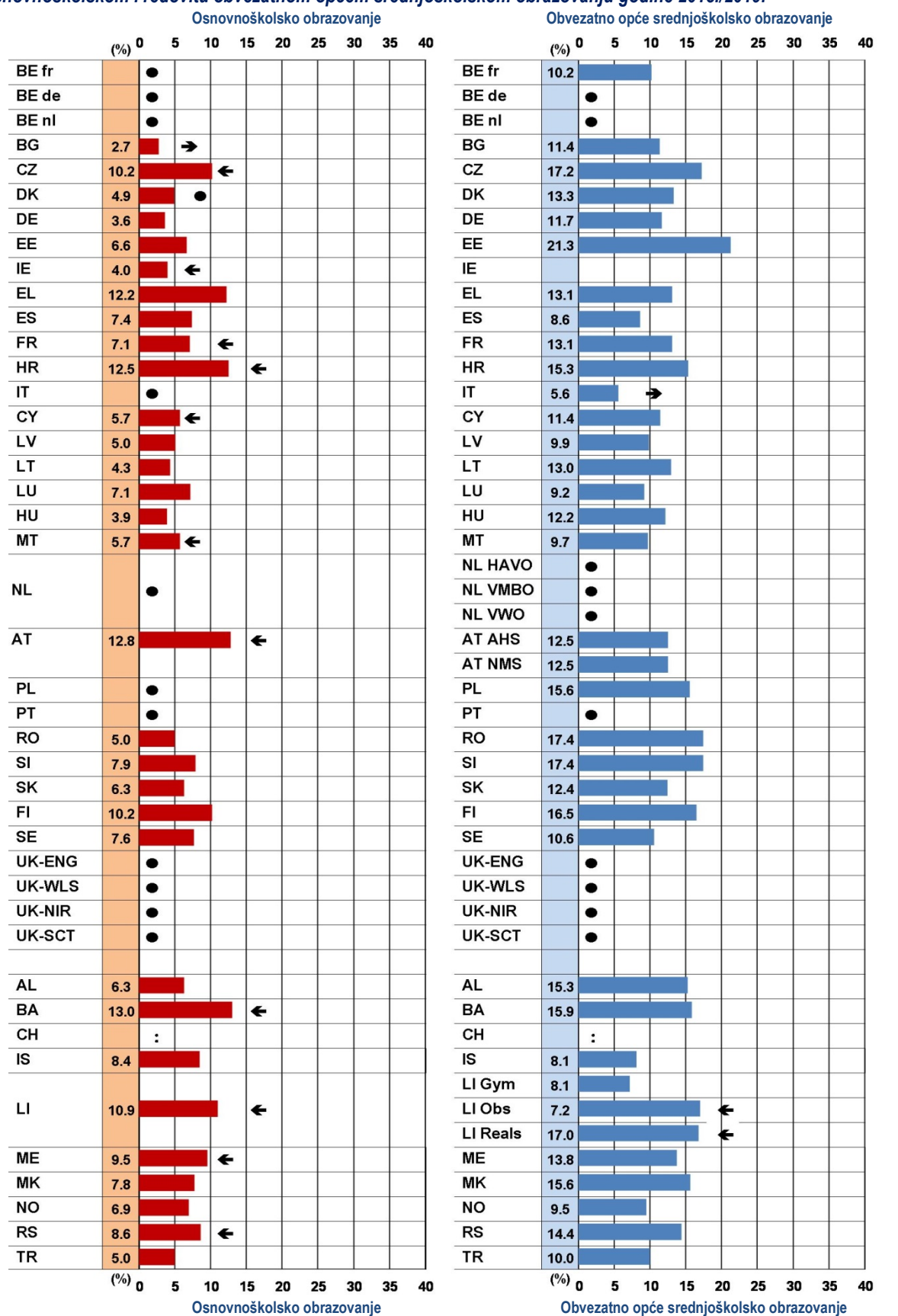
U Italiji nastava prirodnih znanosti čini manje od 7 % kurikuluma i obuhvaćena je nastavom matematike od šestog do osmog razreda.

U Španjolskoj prema kurikulumu prirodne znanosti nisu obvezatan predmet u desetom razredu, no ubrajaju se u jezgrovne izborne predmete. Regionalne vlasti ili škole mogu uključiti taj predmet u vlastiti kurikulum. Stoga podaci za deseti razred nisu navedeni iako se taj predmet poučava u tom razredu u mnogim španjolskim školama.

U prosjeku se tijekom osnovnoškolskog obrazovanja 272 sata posvećuju prirodnim znanostima što ne čini ni trećinu prosječnog vremena koje se izdvaja za čitanje, pisanje i književnost, a manje je od polovice prosjeka za matematiku. No na srednjoškolskoj razini broj sati posvećen tom predmetnom području sličan je onomu za matematiku te neznatno manji od broja sati za čitanje, pisanje i književnost.

²⁰ U izračunu su uzeti u obzir isključivo obrazovni sustavi u kojima je na središnjoj razini utvrđen minimalan broj nastavnih sati toga predmetnog područja. Ako prirodne znanosti obuhvaćaju broj nastavnih sati za drugi predmet ili je njima obuhvaćen broj nastavnih sati za drugi predmet u više od jednog razreda na pojedinoj obrazovnoj razini, podaci nisu uzeti u obzir u izračunu europskog prosjeka. Na osnovnoškolskoj razini nisu uzeti u obzir BE, BG, CZ, IE, FR, HR, CY, IT, MT, NL, AT, PL, PT, UK, BA, CH, LI, ME i RS. U redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju nisu uzeti u obzir E de, BE nl, IE, IT, NL, PT, UK, CH, i LI (vidi napomene za pojedine zemlje).

Slika 8 – Postotak preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati posvećenih prirodnim znanostima u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju godine 2018./2019.

● Obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom → Broj nastavnih sati obuhvaćen je drugim predmetnim područjem u jednom ili više razreda ← Obuhvaća broj nastavnih sati posvećenih ostalim predmetima u jednom ili više razreda

Izvor: Eurydice

Minimalan broj nastavnih sati prirodnih znanosti koji je određen na središnjoj razini prema razini obrazovanja godine 2018./2019.

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV
Osnovnoškolsko	●	●	●	53→	349←	360●	104	263	217←	549	349	306←	236←	●	278←	181
Srednjoškolsko	531	●	●	465	611	480	638	525		312	363	630	407	264→	293	235
	LT	LU	HU	MT	NL			AT		PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Osnovnoškolsko	105	396	109	291←	●			360 ←		●	●	168	323	167	399	336
Srednjoškolsko	638	310	623	401	● HAVO	● VMBO	● VVO	450 AHS	450 NMS	388	●	1003	401	614	399	264
	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	UK-SCT	AL	BA	CH	IS	LI		ME	MK	NO	RS	TR	
Osnovnoškolsko	●	●	●	●	184	351←	:	431	410 ←		255←	240	366	216←	144	
Srednjoškolsko	●	●	●	●	473	477	:	204	273 Gym	628← Obs	628← Reals	371	708	249	477	720

Izvor: Eurydice

Objašnjenje (slika 8)

Slika se odnosi na prirodne znanosti kao obvezatan predmet u općem obrazovanju. Postotak je dobiven dijeljenjem ukupnog broja nastavnih sati određenog za prirodne znanosti u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju s minimalnim brojem nastavnih sati za određenu razinu obrazovanja (te množenjem sa 100).

Ako postoji obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom (vidi Pojmovnik), broj nastavnih sati nije naveden za te razrede ili razine (vidi napomene za pojedine zemlje).

Desna strelica – Broj nastavnih sati za prirodne znanosti obuhvaćen je drugim predmetnim područjem u jednom ili više razreda (vidi napomene za pojedine zemlje).

Lijeva strelica – Broj nastavnih sati za ostale predmete obuhvaćen je brojem sati za prirodne znanosti u jednom ili više razreda (vidi napomene za pojedine zemlje).

Napomene za pojedine zemlje

Bugarska – Broj nastavnih sati za prvi i drugi razred obuhvaća društvene znanosti.

Češka, Hrvatska i Srbija – Na osnovnoškolskoj razini broj nastavnih sati za prirodne znanosti obuhvaća društvene znanosti.

Danska – U prvom su razredu prirodne znanosti obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom, pa nastavni sati za te razrede nisu uzeti u obzir.

Njemačka – Podaci prikazuju ponderirani prosjek broja nastavnih sati za obvezatne predmete iz jezgrovitoga kurikulumu. Izračun je napravilo Tajništvo ministara obrazovanja i kulture *saveznih pokrajina* na temelju broja učenika upisanih u različite vrste škola (referentna je godina 2017./2018.).

Irska – Na osnovnoškolskoj razini prirodne znanosti obuhvaćaju nastavu tehnologije. Na srednjoškolskoj su razini prirodne znanosti obvezatan fleksibilan predmet koji odabire škola (od sedmog do devetog razreda) ili obvezatan izborni predmet koji odabiru učenici (deseti razred).

Španjolska – Podaci o planiranom broju nastavnih sati temelje se na nacionalnim i regionalnim propisima vezanima uz kurikulum i školski kalendar (referentna je godina 2018./2019.). Za izračun ponderiranih prosjeka upotrijebljeni su podaci o broju učenika po razredu i autonomnoj zajednici statističkog ureda Ministarstva obrazovanja i strukovnog osposobljavanja (referentna je godina 2016./2017.).

Francuska – Od prvog do trećeg razreda broj nastavnih sati za prirodne znanosti obuhvaća nastavu društvenih znanosti, od prvog do šestog razreda obuhvaća nastavu tehnologije, a od prvog do trećeg razreda nastavu IKT-a.

Italija – Podaci na slici odnose se na razinu ISCED 3. Broj nastavnih sati za razinu ISCED 2 obuhvaća matematiku.

Cipar i Malta – U Cipru prirodne znanosti obuhvaćaju nastavu tehnologije od prvog do četvrtog razreda, a u Malti od prvog do šestog razreda.

Austrija – Na osnovnoškolskoj razini prirodne znanosti obuhvaćaju nastavu tehnologije i društvenih znanosti. Podaci za deveti razred nisu dostupni iako je deveti razred dio redovita obvezatnog općeg obrazovanja.

Poljska – Od prvog do trećeg razreda osnovne škole prirodne su znanosti obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom. Od četvrtog do šestog razreda kurikulum određuje broj nastavnih sati za to predmetno područje. U tim razredima postotak broja nastavnih sati za prirodne znanosti iznosi 7,6 %.

Portugal – Od prvog do devetog razreda prirodne su znanosti obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom. Od desetog do dvanaestog razreda učenicima mogu biti obvezatan predmet ako ga odaberu.

Bosna i Hercegovina – Od prvog do četvrtog razreda broj nastavnih sati za prirodne znanosti obuhvaća društvene znanosti.

Lihtenštajn – Na osnovnoškolskoj razini broj nastavnih sati za prirodne znanosti obuhvaća nastavu društvenih znanosti. To se odnosi i na *Realschule* i *Oberschule* na srednjoškolskoj razini.

Crna Gora – Od prvog do trećeg razreda broj nastavnih sati za prirodne znanosti obuhvaća nastavu društvenih znanosti, a od prvog do četvrtog razreda nastavu tehnologije.

8. Broj nastavnih sati za društvene znanosti kombinira se s drugim predmetom u jednom ili više razreda na osnovnoškolskoj razini u trećini obrazovnih sustava

Društvene znanosti obuhvaćaju predmete poput povijesti, geografije, tzv. studije zajednice, sociologije i politike, filozofije i građanskog odgoja i obrazovanja. Građanski odgoj i obrazovanje uglavnom je sastavni dio toga predmetnog područja ili kao zaseban predmet ili integriran u jedan ili više ostalih predmeta.²¹

U otprilike polovici obrazovnih sustava na osnovnoškolskoj razini određen broj nastavnih sati nije namijenjen društvenim znanostima. Katkad je razlog fleksibilnost satnice, a katkad to što predviđeno vrijeme obuhvaća širok opseg predmeta. I među razredima mogu biti razlike.

U sve tri zajednice u Belgiji te u Italiji, Nizozemskoj, Portugalu i Ujedinjenom Kraljevstvu društvene su znanosti obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom za cijelo razdoblje osnovnoškolskog obrazovanja. U Poljskoj je tako u prve tri godine osnovne škole.

Broj nastavnih sati za društvene znanosti kombinira se s brojem sati za prirodne znanosti na osnovnoškolskoj razini u Češkoj, Hrvatskoj, Austriji, Lihtenštajnu i Srbiji. Tako je u određenim razredima u osnovnoškolskom obrazovanju u Francuskoj (od prvog do trećeg razreda), Bosni i Hercegovini (od prvog do četvrtog razreda) i Crnoj Gori (od prvog do trećeg razreda). U Luksemburgu se broj nastavnih sati za društvene znanosti kombinira s vjerskim odgojem / etikom i moralnim odgojem (od prvog do četvrtog razreda).

U preostaloj polovici obrazovnih sustava društvenim je znanostima posvećeno između 3 i 13 % ukupnog broja nastavnih sati. U Danskoj, Litvi, Rumunjskoj, Slovačkoj i Finskoj tom je predmetu posvećeno manje od 5 % ukupnog broja nastavnih sati. U tim se zemljama osim u Litvi društvene znanosti ne poučavaju u pojedinim razredima na osnovnoškolskoj razini. Suprotno tomu, u Švedskoj i Turskoj postotak je veći od 10 %.²²

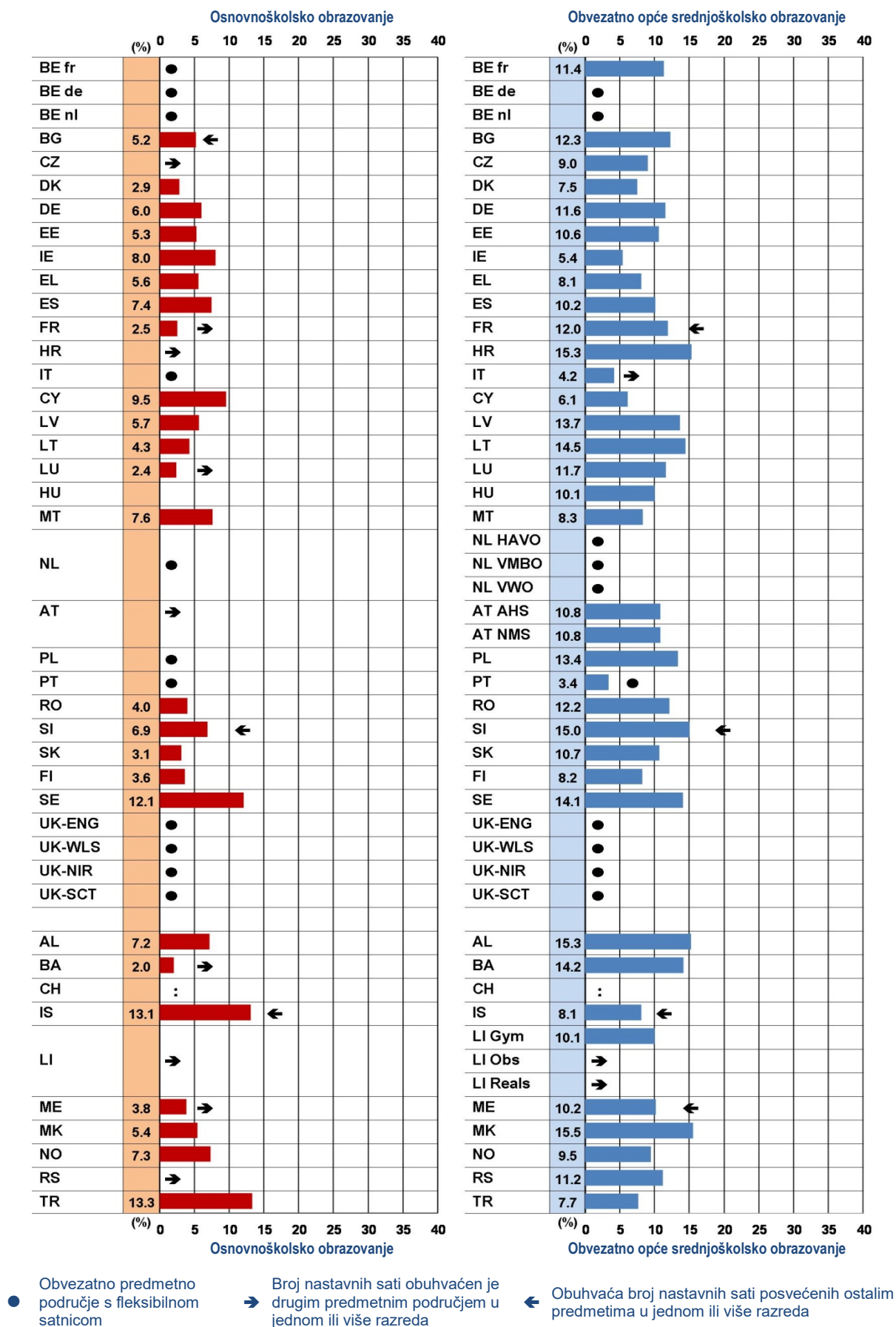
Društvene znanosti postaju važnije na srednjoškolskoj razini, ali broj sati namijenjen tom predmetnom području i dalje je manji od onoga koji se posvećuje jezicima, matematici ili prirodnim znanostima. U više od dvije trećine obrazovnih sustava s utvrđenim minimalnim brojem nastavnih sati društvenih znanosti to područje čini 10 % ili više ukupnog broja nastavnih sati obvezatnoga općeg srednjoškolskog obrazovanja. U Irskoj i Cipru čini manje od 7 %. U Irskoj su društvene znanosti izborni predmet u posljednjem razredu redovita obvezatnog obrazovanja. U Hrvatskoj, Albaniji i Sjevernoj Makedoniji društvenim se znanostima posvećuje više pozornosti kad je riječ o broju nastavnih sati na toj obrazovnoj razini – čak 15 %.

U prosjeku se tijekom obvezatnoga općeg srednjoškolskog obrazovanja društvenim znanostima posvećuje 410 sati, a u osnovnoškolskom obrazovanju 268 sati.

²¹ Europska komisija / EACEA / Eurydice, 2017. *Građanski odgoj i obrazovanje u školama u Europi – izdanje 2017.* Izvješće Eurydicea. Luxembourg – Ured za publikacije Europske unije.

²² U izračunu su uzeti u obzir isključivo obrazovni sustavi u kojima je na središnjoj razini utvrđen minimalan broj nastavnih sati toga predmetnog područja. Ako društvene znanosti obuhvaćaju broj nastavnih sati za drugi predmet ili je njima obuhvaćen broj nastavnih sati za drugi predmet za više od jednog razreda na pojedinoj obrazovnoj razini, podaci nisu uzeti u obzir u izračunu europskog prosjeka. Na osnovnoškolskoj razini nisu uzeti u obzir BE, BG, CZ, FR, HR, IT, LU, HU, NL, AT, PL, PT, SI, UK, BA, CH, IS, LI, ME i RS. U redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju nisu uzeti u obzir BE de, BE nl, FR, IT, NL, PT, SI, UK, CH, IS, LI (*Oberschule* i *Realschule*) i ME (vidi napomene za pojedine zemlje).

Slika 9 – Postotak preporučenoga minimalnog broja nastavnih sati posvećenog društvenim znanostima u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju godine 2018./2019.

Izvor: Eurydice

Minimalan broj nastavnih sati društvenih znanosti koji je određen na središnjoj razini prema razini obrazovanja godine 2018./2019.

	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV
Osnovnoškolsko	●	●	●	101 ←	→	210	174	210	434	249	353	108 →	→	●	464	203
Srednjoškolsko	590	●	●	503	320	270	633	263	200	192	428	576 ←	407	198 →	158	325
	LT	LU	HU	MT	NL			AT		PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Osnovnoškolsko	105	132 →		390		●		→		●	●	134	282 ←	84	143	533
Srednjoškolsko	711	394	515	343	●	●	●	390	390	334	178 ●	701	345 ←	530	200	352
	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	UK-SCT	AL	BA	CH	IS	LI		ME	MK	NO	RS	TR	
Osnovnoškolsko	●	●	●	●	210	54 →	:	669 ←		→		102 →	168	385	→	384
Srednjoškolsko	●	●	●	●	473	426	:	204 ←	382	→	→	276 ←	702	249	372	552

Izvor: Eurydice

Objašnjenje (slika 9)

Slika se odnosi na društvene znanosti kao obvezatan predmet u općem obrazovanju. Postotak je dobiven dijeljenjem ukupnog broja nastavnih sati određenog za društvene znanosti u osnovnoškolskom i redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju s minimalnim brojem nastavnih sati za određenu razinu obrazovanja (te množenjem sa 100). U pojedinim zemljama minimalan broj nastavnih sati za jednu razinu obrazovanja obuhvaća sve razrede, ali samo ih nekoliko posebno određuje broj nastavnih sati društvenih znanosti.

Ako postoji obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom (vidi Pojmovnik), broj nastavnih sati nije naveden za te razrede ili razine (vidi napomene za pojedine zemlje).

Desna strelica – Broj nastavnih sati za društvene znanosti obuhvaćen je drugim predmetnim područjem u jednom ili više razreda (vidi napomene za pojedine zemlje).

Lijeva strelica – Broj nastavnih sati za ostale predmete obuhvaćen je brojem sati za društvene znanosti u jednom ili više razreda (vidi napomene za pojedine zemlje).

Napomene za pojedine zemlje

Bugarska – Broj nastavnih sati za prvi i drugi razred obuhvaća prirodne znanosti.

Češka, Hrvatska i Srbija – U osnovnoškolskom obrazovanju društvene su znanosti uključene u prirodne znanosti.

Danska – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na razdoblje od četvrtog do sedmog razreda. Od prvog do trećeg razreda nije utvrđen broj nastavnih sati toga predmetnog područja.

Njemačka – Podaci prikazuju ponderirani prosjek broja nastavnih sati za obvezatne predmete iz jezgrovitoga kurikulumu. Izračun je napravilo Tajništvo ministara obrazovanja i kulture *saveznih pokrajina* na temelju broja učenika upisanih u različite vrste škola (referentna je godina 2017./2018.).

Grčka – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na razdoblje od trećeg do šestog razreda. Od prvog do drugog razreda nije utvrđen broj nastavnih sati toga predmetnog područja.

Irska – Na srednjoškolskoj razini podaci se odnose na ISCED 2. U desetom su razredu (ISCED 34) društvene znanosti izborni predmet. Nakon kurikularne reforme na razini ISCED 24 u sedmom i osmom razredu društvene znanosti ne obuhvaćaju više povijest i geografiju koje su sada dio obvezatnih fleksibilnih predmeta koje odabire škola.

Španjolska – Podaci o planiranom broju nastavnih sati temelje se na nacionalnim i regionalnim propisima vezanima uz kurikulum i školski kalendar (referentna je godina 2018./2019.). Za izračun ponderiranih prosjeka upotrijebljeni su podaci o broju učenika po razredu i autonomnoj zajednici statističkog ureda Ministarstva obrazovanja i strukovnog osposobljavanja (referentna je godina 2016./2017.).

Francuska – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na četvrte i pete razrede. Od prvog do trećeg razreda društvene su znanosti dio prirodnih znanosti. U redovitu obvezatnom općem srednjoškolskom obrazovanju broj nastavnih sati za društvene znanosti obuhvaća vjerski odgoj / etiku / moralni odgoj.

Italija – Podaci na slici odnose se na razinu ISCED 3. Od šestog do osmog razreda broj nastavnih sati društvenih znanosti dio je predmetnog područja čitanje, pisanje i književnost.

Luksemburg – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na pete i šeste razrede. Od prvog do četvrtog razreda društvene su znanosti sastavni dio vjerskog odgoja, etike i moralnog odgoja.

Mađarska – Od prvog do četvrtog razreda nije utvrđen broj nastavnih sati toga predmetnog područja.

Austrija – U osnovnoškolskom obrazovanju društvene su znanosti uključene u prirodne znanosti. Podaci za deveti razred nisu dostupni iako je deveti razred dio redovita obvezatnog općeg obrazovanja.

Poljska – Od prvog do trećeg razreda osnovne škole društvene su znanosti obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom. Od četvrtog do šestog razreda kurikulum određuje broj nastavnih sati za to predmetno područje. U tim razredima postotak broja nastavnih sati za društvene znanosti iznosi 6,9 %.

Portugal – Od sedmog do devetog razreda društvene su znanosti obvezatno predmetno područje s fleksibilnom satnicom, pa broj nastavnih sati za te razrede nije uzet u obzir. U 12. razredu društvene su znanosti izborni predmet.

Rumunjska – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na četvrte i pete razrede. Od prvog do trećeg razreda nije utvrđen broj nastavnih sati toga predmetnog područja.

Slovenija i Island – U redovitu obvezatnom općem obrazovanju broj nastavnih sati za društvene znanosti obuhvaća vjerski odgoj / etiku / moralni odgoj.

Slovačka – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na treće i četvrte razrede. Od prvog do drugog razreda nije utvrđen broj nastavnih sati toga predmetnog područja.

Finska – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na četvrte, pete i šeste razrede. Od prvog do trećeg razreda nije utvrđen broj nastavnih sati toga predmetnog područja.

Bosna i Hercegovina – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na peti razred. Od prvog do četvrtog razreda društvene znanosti dio su prirodnih znanosti.

Lihtenštajn – U osnovnoškolskom obrazovanju te u *Oberschule* i *Realschule* društvene su znanosti dio prirodnih znanosti.

Crna Gora – Na osnovnoškolskoj razini minimalan se broj nastavnih sati društvenih znanosti odnosi na četvrte i pete razrede. Od prvog do trećeg razreda društvene su znanosti dio prirodnih znanosti. U redovitu obvezatnom općem obrazovanju broj nastavnih sati za društvene znanosti obuhvaća vjerski odgoj / etiku / moralni odgoj.

IZVRŠNA AGENCIJA ZA OBRAZOVANJE, AUDIOVIZUALNU DJELATNOST I KULTURU

ANALIZA OBRAZOVNIH POLITIKA I POLITIKA ZA MLADE

Avenue du Bourget 1 (J-70 – Odjel A7)
B-1049 Bruxelles
(<http://ec.europa.eu/eurydice>)

Autori

Nathalie Baïdak

uz doprinos Sogol Noorani

Prikaz i grafička obrada

Patrice Brel

Naslovnica

Virginia Giovannelli

Koordinacija izrade

Gisèle De Lel

Podaci u ovoj publikaciji dobiveni su zajedničkim prikupljanjem podataka Eurydicea/OECD-a o broju nastavnih sati.

NACIONALNE JEDINICE EURYDICEA

ALBANIJA

Jedinica Eurydicea
Odjel europskih integracija i projekata
Ministarstvo obrazovanja i sporta
Rruga e Durrësit, Nr. 23
1001 Tiranë
Dostava podataka – zajednički doprinos

AUSTRIJA

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und
Forschung
Abt. Bildungsentwicklung und monitoring
Minoritenplatz 5
1010 Wien
Dostava podataka – zajednički doprinos

BELGIJA

Unité Eurydice de la Communauté française
Ministère de la Fédération Wallonie-Bruxelles
Direction des relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/008
1080 Bruxelles
Dostava podataka – zajednički doprinos

Eurydice Vlaanderen
Departement Onderwijs en Vorming/
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Hendrik Consciencegebouw 7C10
Koning Albert II-laan 15
1210 Bruxelles
Dostava podataka – Sanne Noël (koordinacija),
stručnjaci – Raymond Van De Sijpe, Marie-Hélène Sabbe,
Hilde Goeman, Chris Dockx

Eurydice-Informationsstelle der Deutschsprachigen
Gemeinschaft
Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Fachbereich Ausbildung und Unterrichtsorganisation
Gospertstraße 1
4700 Eupen
Dostava podataka – Catherine Reinertz i Clara Jacquemart

BOSNA I HERCEGOVINA

Ministarstvo civilnih poslova
Odjel za obrazovanje
Trg BiH 3
71000 Sarajevo
Dostava podataka – zajednički doprinos

BUGARSKA

Jedinica Eurydicea
Centar za razvoj ljudskih resursa
Odjel za obrazovno istraživanje i planiranje
15, Graf Ignatiev Str.
1000 Sofia
Dostava podataka – Silvia Kantcheva (stručnjak)

HRVATSKA

Agencija za mobilnost i programe Europske unije
Frankopanska 26
10000 Zagreb
Dostava podataka – zajednički doprinos

CIPAR

Jedinica Eurydicea
Ministarstvo obrazovanja i kulture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia
Dostava podataka – Christiana Haperi;
stručnjaci Ioannis Ioannou (Odjel za srednjoškolsko opće
obrazovanje) i Panayiotis Kyrou (Odjel za osnovnoškolsko
obrazovanje)

ČEŠKA

Jedinica Eurydicea
Centar za međunarodnu suradnju u obrazovanju
Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Prag 1
Dostava podataka – zajednička odgovornost, stručnjak
izvan Odjela – Michaela Maršíková (izaslanik NESLI-ja,
Ministarstvo obrazovanja, mladih i sporta)

DANSKA

Jedinica Eurydicea
Ministarstvo visokog obrazovanja i znanosti
Danska agencija za znanost i visoko obrazovanje
Bredgade 43
1260 København K
Dostava podataka – Ministarstvo obrazovanja i Ministarstvo
visokog obrazovanja i znanosti

ESTONIJA

Jedinica Eurydicea
Odjel za analizu
Ministarstvo obrazovanja i istraživanja
Munga 18
50088 Tartu
Dostava podataka – Kersti Kaldma (koordinacija), stručnjak
– Kristel Vaher (analitičar, Ministarstvo obrazovanja i
istraživanja)

FINSKA

Jedinica Eurydicea
Finska nacionalna agencija za obrazovanje
P.O. Box 380
00531 Helsinki
Dostava podataka – Hanna Laakso

FRANCUSKA

Unité française d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale et de la Jeunesse
(MENJ)
Ministère de l'Enseignement supérieur, de la Recherche et
de l'Innovation (MESRI)
Direction de l'évaluation, de la prospective et de la
performance (DEPP)
Mission aux relations européennes et internationales
(MIREI)
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Dostava podataka – Anne Gaudry-Lachet

NJEMAČKA

Eurydice-Informationsstelle des Bundes
Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e. V. (DLR)
Heinrich-Konen Str. 1
53227 Bonn

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der
Kultusministerkonferenz
Taubenstraße 10
10117 Berlin
Dostava podataka – Marco Mundelius i Thomas Eckhardt

GRČKA

Jedinica Eurydicea
Uprava za europske i međunarodne poslove
Ministarstvo kulture, istraživanja i religijskih pitanja
37 Andrea Papandreou Str. (Ured 2172)
15180 Maroussi (Attiki)
Dostava podataka – Dimitra Farmakiotou

MAĐARSKA

Mađarska jedinica Eurydicea
Tijelo mjerodavno za obrazovanje
19-21 Maros Str.
1122 Budapest
Dostava podataka – Sara Hatony

ISLAND

Jedinica Eurydicea
Uprava za obrazovanje
Víkurbær 3
203 Kópavogur
Dostava podataka – Hulda Skogland u suradnji s
Ministarstvom obrazovanja, znanosti i kulture

IRSKA

Jedinica Eurydicea
Odjel za obrazovanje i vještine
Međunarodni odsjek
Marlborough Street
Dublin 1 – DO1 RC96
Dostava podataka – Inspektorat, Odjel za obrazovanje i
vještine, načelnik Pádraig Mac Fhlannchadha

ITALIJA

Unità italiana di Eurydice
Istituto Nazionale di Documentazione, Innovazione e
Ricerca Educativa (INDIRE)
Agenzia Erasmus+
Via C. Lombroso 6/15
50134 Firenze
Dostava podataka – Erika Bartolini;
stručnjak – Lucia De Fabrizio (Ufficio 'Statistica e Studi',
Ministero dell'istruzione, dell'università e della ricerca)

LETONIJA

Jedinica Eurydicea
Državna agencija za razvoj obrazovanja
Valņu 1 (5. kat)
1050 Riga
Dostava podataka – Viktors Kravcenko

LIHTENŠTAJN

Informationsstelle Eurydice
Schulamnt des Fürstentums Liechtenstein
Austrasse 79
Postfach 684
9490 Vaduz
Dostava podataka – Nacionalni informacijski centar
Eurydicea

LITVA

Jedinica Eurydicea
Nacionalna agencija za vrednovanje škola Republike Litve
Geležinio Vilko Street 12
03163 Vilnius
Dostava podataka – Lithuanian NU; vanjski stručnjaci:
Daiva Jakavonytė-Staškuvienė i Linas Jašinauskas

LUKSEMBURG

Unité nationale d'Eurydice
ANEFORÉ ASBL
eduPôle Walferdange
Bâtiment 03 – étage 01
Route de Diekirch
7220 Walferdange
Dostava podataka – Gilles Hirt (stručnjak – Ministère de
l'Éducation nationale, de l'Enfance et de la Jeunesse)

MALTA

Nacionalna jedinica Eurydicea
Odjel za istraživanje, cjeloživotno učenje i mogućnosti
zapošljavanja
Ministarstvo obrazovanja i zapošljavanja
Great Siege Road
Floriana VLT 2000
Dostava podataka – Joanne Bugeja i posebna zahvala g.
Peteru Paulu Carabottu (ravnatelj ER, MEDE)

CRNA GORA

Jedinica Eurydicea
Vaka Đurovića bb
81000 Podgorica
Dostava podataka – Nevena Čabrilo (Ured za obrazovne
usluge)

NIZOZEMSKA

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie Internationaal Beleid
Rijnstraat 50
2500 BJ Den Haag
Dostava podataka – zajednička odgovornost i posebna
zahvala Hansu Ruesinku (stručnjak)

SJEVERNA MAKEDONIJA

Nacionalna agencija za europske programe u obrazovanju i
mobilnost
Boulevard Kuzman Josifovski Pitu, br. 17
1000 Skopje
Dostava podataka – Dejan Zlatkovski; Darko Dimitrov

NORVEŠKA

Jedinica Eurydicea
Ministarstvo obrazovanja i istraživanja
Kirkegata 18
P.O. Box 8119 Dep.
0032 Oslo
Dostava podataka – zajednički doprinos

POLJSKA

Poljska jedinica Eurydice
Zaklada za razvoj obrazovnog sustava
Aleje Jerozolimskie 142A
02-305 Warszawa
Dostava podataka – Magdalena Górowska-Fells i Michał Chojnacki; stručnjak – Aleksander Tynelski (Ministarstvo nacionalnog obrazovanja)

PORTUGAL

Unidade Portuguesa da Rede Eurydice (UPRE)
Ministério da Educação e Ciência
Direção-Geral de Estatísticas da Educação
Av. 24 de Julho, 134
1399-054 Lisboa
Dostava podataka – Isabel Almeida; vanjski stručnjak – Glavna uprava za obrazovanje

RUMUNJSKA

Jedinica Eurydicea
Nacionalna agencija za programe Zajednice u području obrazovanja i strukovnog osposobljavanja, Universitatea Politehnică București
Biblioteca Centrală
Splaiul Independenței, nr. 313
Sector 6
060042 București
Dostava podataka – Veronica – Gabriela Chirea u suradnji sa stručnjacima Laura Elena Căpiță, Simona Luciana Velea and Ciprian Fartușnic (Institut za znanost)

SRBIJA

Jedinica Eurydicea Srbija
Fondacija Tempus
Ruže Jovanović 27a
11000 Beograd
Dostava podataka – zajednički doprinos

SLOVAČKA

Jedinica Eurydicea
Slovačka akademska udruga za međunarodnu suradnju
Křížkova 9
811 04 Bratislava
Dostava podataka – zajednički doprinos

SLOVENIJA

Jedinica Eurydicea
Ministarstvo obrazovanja, znanosti i sporta
Ured za razvoj obrazovanja i kvalitete
Masarykova 16
1000 Ljubljana
Dostava podataka – Barbara Kresal Sterniša; stručnjak – Karmen Svetlik (Institut za istraživanja u obrazovanju)

ŠPANJOLSKA

Eurydice España-REDIE
Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa (CNIIE)
Ministerio de Educación y Formación Profesional
c/ Torrelaguna, 58
28027 Madrid
Dostava podataka – Mª Auxiliadora Ruiz Rosillo, Jaime Vaquero Jiménez y Juan Carlos Girón Ortega

ŠVEDSKA

Jedinica Eurydicea
Universitets- och högskolerådet/
Švedsko vijeće za visoko obrazovanje
Box 450 93
104 30 Stockholm
Dostava podataka – zajednički doprinos

ŠVICARSKA

Jedinica Eurydicea
Švicarsko vijeće kantonalnih ministara obrazovanja (EDK)
Speichergasse 6
3001 Bern
Dostava podataka – Alexander Gerlings

TURSKA

Jedinica Eurydicea
MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)
Eurydice Türkiye Birimi, Merkez Bina 4. kat
B-Blok Bakanlıklar
06648 Ankara
Dostava podataka – Osman Yıldırım Uğur; stručnjak – prof. dr. Paşa Tevfik Cephe

UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Jedinica Eurydicea za Englesku, Wales i Sjevernu Irsku
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire, SL1 2DQ
Dostava podataka – zajednička odgovornost Sigrid Boyd i Sharon O'Donnell (suradnici NFER-a)

Jedinica Eurydicea za Škotsku
Learning Directorate
Scottish Government
2-C North
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Dostava podataka – Gary Walsh

Preporučeni broj nastavnih sati godišnje u redovitu obvezatnom obrazovanju u Europi godine 2018./2019.

Cilj je Vijeća Europe smanjiti slabiji uspjeh 15-godišnjaka u čitanju, matematici i znanosti na manje od 15 % do 2020. godine. Kako će europske zemlje to postići?

Broj nastavnih sati jedan je od ključnih čimbenika u procesu učenja. Na proces učenja može pozitivno utjecati ne samo kvaliteta nastave nego i vrijeme provedeno u učenju.

Izvešće o broju nastavnih sati analizira preporučeni minimalni broj nastavnih sati u redovitu obvezatnom općem obrazovanju u 43 europska obrazovna sustava za godinu 2018./2019.

Posebna se pozornost posvećuje čitanju, pisanju i književnosti, matematici, prirodnim i društvenim znanostima.

U izvješću se opisuje kako je čitanje, pisanje i književnost predmetno područje s najviše nastavnih sati, osobito u osnovnoškolskom obrazovanju. Matematika je druga prema broju nastavnih sati.

Uz usporednu analizu izvješće nudi i nacionalne dijagrame koji prikazuju podatke prema državama i predmetima, a zajedno su ih prikupile mreže Eurydice i OECD NESLI.

Zadaća je mreže Eurydice razumjeti i objasniti na koji su način organizirani i kako funkcioniraju različiti obrazovni sustavi u Europi. Mreža opisuje obrazovne sustave u pojedinim državama te nudi komparativne studije posvećene specifičnim temama, pokazateljima i statističkim podacima. Eurydiceove publikacije dostupne su besplatno na njegovim mrežnim stranicama ili na zahtjev u tiskanu obliku. U svojem radu Eurydice nastoji promicati razumijevanje, suradnju, povjerenje i mobilnost na europskoj i međunarodnoj razini. Mreža se sastoji od nacionalnih jedinica u pojedinim europskim zemljama čiji rad koordinira Izvršna agencija EU-a za obrazovanje, audiovizualnu djelatnost i kulturu.

Za detaljnije informacije o Eurydiceu vidi stranicu <http://ec.europa.eu/eurydice>.

